

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LXI - NÚM. 278 - PRIMER QUADRIMESTRE DE 2025

**El pelegrí rus
Anunciar el Kerigma
Charles Péguy
És possible ser feliç?**

ÍNDEX

Foto coberta:
“El lavatori dels peus”
Sieger Köder

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Marta Palau
Òscar Bernaus

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812
conselldeilaics@caputxins.cat

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 25 €
De suport: 35 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

EDITORIAL

ESPERANÇA

Josep Manuel Vallejo

1

ESPAI FRANCISCÀ

Articles

LA MEVA EXPERIÈNCIA D'EVANGELITZACIÓ

Teresa Valero

2

RELATS SINCERS D'UN PELEGRÍ RUS AL SEU PARE ESPIRITUAL

Teresa Alfonso

12

LA PORTA

Jacint Duran

20

PLANTAR LA TENDA

Josep Manuel Vallejo

21

CHARLES PÉGUY

Ignasi Mundet

22

ANUNCIAR EL KERIGMA

Josep Manuel Vallejo

33

ESPAI CENTRAL: RECERCA 90

ÉS POSSIBLE SER FELIÇ?

Jacint Duran

LLIBRES

ELS FRARES CAPUTXINS A CATALUNYA

38

EDITORIAL

ESPERANÇA

FRA JOSEP MANUEL

Hi ha una vinyeta de còmic d'en Charlie Brown on es veu una noia que diu: “Què es pot fer quan has perdut tota esperança?” I el gosset Snoopy li dona un petó. I ella diu: “Quin consell més bo”.

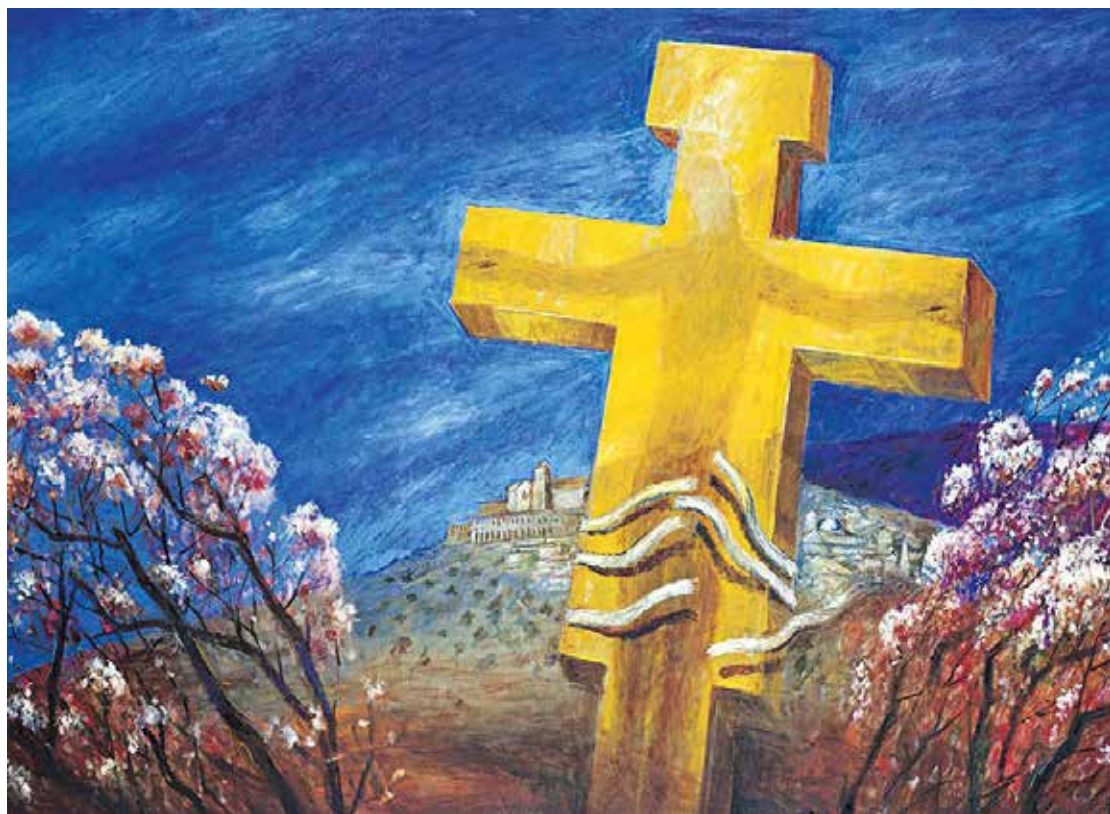
És veritat, quan hom se sent estimat, la vida pren sentit i brolla l'esperança. Però fins i tot l'amor més pur és fràgil, trencadís, efímer...

Al final ens morim.

Sols la Resurrecció de Crist, que garanteix la nostra resurrecció, pot fonamentar la

nostra esperança en la via benaurada més enllà de la mort. Recordem a Pau i Siles cantant himnes des de dins de la presó o a Maria en el Magnificat quan, de fet, se li complica molt la vida. La joia cristiana no depèn de l'exterior, de que les coses vagin bé, sinó de tenir Déu a dins: “Alegra't, plena de gràcia, el Senyor és amb tu”.

I la nostra missió és irradiar, a través del rostre, de la mirada, del to de la veu, de la tendresa, de la delicadesa, l'experiència d'estar habitats per l'Esperit Sant.

LA MEVA EXPERIÈNCIA D'EVANGELITZACIÓ

TERESA VALERO

Aquest escrit és la transcripció de la xerrada que va fer la Teresa Valero, delegada de Pastoral del Primer Anunci del bisbat de Solsona, a la Trobada Fraterna de Pompeia.

M'emociona ser aquí. És un moment de molta gratitud per a mi. Tinc una hora de viatge aproximadament fins a Barcelona, i això em va molt bé per pensar, per pregar... Jo sempre dic que el cotxe és el meu despatx ambulant, perquè viatjo molt. Al viure al camp de Solsona, he de viatjar molt per anar a les grans ciutats, però és un moment de reflexió. I avui, de camí, em sortia l'agraïment per deixar-me compartir amb vosaltres la meva experiència evangelitzadora. Quan aquests dies he preparat aquesta intervenció, i he recollit una mica tota la meva història, només em surt agraïment al Senyor i agraïment a l'Església per donar-me aquesta oportunitat i aquest encàrrec de l'evangelització.

M'agradaria que veiéssiu aquesta aportació meva com una pel·lícula, la pel·lícula de la meva història d'evangelització dels darrers anys.

Per què soc aquí? Què ha passat perquè estigui en el camp de l'evangelització des del 2008? Soc una dona casada amb dues filles. M'agrada dir-ho perquè comestic sempre en el món de l'Església i gairebé sempre amb mossens, moltes vegades es pensen que soc monja... cosa que em causa molt de goig. Però no, soc mare de dues filles, la Laura i la Marta, i esposa. Vinc del món de l'empresa. La meva formació inicial és d'Empresarials. Treballava en una empresa, i a ulls del món era una dona moderna, exitosa, autònoma, amb una família bonica, una casa en el bosc,

un treball que m'agradava, viatges, esquí, platja, compres... tot el que s'espera avui dia d'una persona "exitosa".

Però el meu buit era molt gran. Sempre he tingut un ànsia espiritual gran i havia intentat omplir aquest buit amb el ioga i el món budista, com molts. Però amb això no havia trobat respostes, i cada vegada el buit era més gran. I això m'havia portat –ara ho entenc però en aquells moments no me n'havia adonat– a una addicció al treball. Podia treballar hores i hores, i era una manera d'omplir el meu buit. Però això em va portar a un quadre ansiolític molt gran, amb una gran foscor.

En aquell moment de foscor de la meva vida, la meva filla petita, la Marta, que ara és historiadora de l'art, llavors tenia deu anys, havia acabat de fer la comunió al mes de juny, i al setembre em va començar a demanar que volia ser escolaneta amb el bisbe. Jo soc de pares catòlics, de formació de col·legi de monges, però a la meva adolescència vaig dir que no m'ho creia i vaig deixar d'anar a l'església. Però vaig anar complint, com molts, o sigui, em vaig casar per l'Església, vaig batejar les meves filles, van fer la comunió... Doncs aquesta petita va fer la comunió i va començar a dir que volia ser escolaneta del bisbe Jaume Trasserra, que en aquell moment els diumenges a la tarda feia la missa capitular i tenia escolans. La meva filla tenia una amiga que ho era i ella també ho volia ser.

Recordo que quan m'ho va demanar em va caure el món a sobre perquè no volia que fos escolaneta del senyor bisbe, perquè jo no volia acompanyar la meva filla cada diumenge a missa i tampoc no volia que estigués tan a prop del bisbe. M'he confessat moltes vegades i he demanat perdó per això. Havia criticat molt el bisbe, jo era molt crítica amb l'Església. Però la nena va ser molt pesadient que volia ser escolaneta del bisbe, i va arribar l'Advent i la vaig acompanyar a la missa dels nens de la parròquia. Era el diumenge Gaudete, i recordo que el mossèn va fer una predicació molt adreçada al cor. Vaig sortir d'allà amb molta alegria. Era el mossèn que es cuidava dels escolans i, al sortir, li vaig dir que la meva filla volia ser escolaneta i que si a ell li semblava bé m'agradaria que comencés la nit de Nadal. No sé per què li vaig dir això, perquè jo no anava mai a la Missa del Gall.

Va arribar la nit de Nadal d'aquell 2006 i la meva filla va començar d'escolaneta. Hi vam anar amb la meva mare i recordo que no va passar res molt espectacular però sí una cosa molt important que crec que és bo tenir-la en compte, i és que el que vaig viure en aquella catedral de Solsona aquella nit era l'alegria dels cristians. L'alegria que jo vaig veure en la gent que hi havia a la Missa del Gall a la catedral de Solsona va fer un impacte molt gran a la meva foscor, i el meu cor va dir: jo també vull viure aquesta alegria. Al final, el mossèn encarregat dels escolans va venir a felicitar-me i també estava contentíssim. Vaig sortir d'allà molt impactada, i al cap de quinze dies vaig demanar d'anar a unes catequesis a les quals m'havien convidat moltes vegades des de la parròquia, el "Tornar a creure" que impulsava Xavier Morlans, però jo no volia saber res de l'Església. A Barcelona temps enrere s'havia fet molt, a la meva diòcesi en

aquells moments s'estaven començant. No les feia ell sinó que en aquell moment les feia el que després va ser el bisbe Xavier. Però vaig dir que sí, que volia conèixer què li passava a aquella gent.

Recordo que hi vaig anar un dia al vespre. Les catequesis de Xavier Morlans estan basades en personatges bíblics que s'han trobat amb el Senyor: la samaritana, Nicodem... No recordo quin personatge era el d'aquella nit però recordo que la meua vida va començar a passar per davant i a interpel·lar-me moltes coses. Al cap de quinze dies hi vaig tornar, i al tornar a casa tothom dormia i la meua filla petita havia deixat el Nou Testament de la comunió a sobre la taula del menjador, i el vaig obrir. No recordava res de la Bíblia dels meus anys al col·legi de monges, era completament analfabeta. I els meus ulls es van fixar en Fets 1,8: "Vosaltres, quan l'Esperit Sant vindrà damunt vostre, rebreu una força que us farà testimonis meus a Jerusalem, a tot Judea, a Samaria i fins a l'extrem de la terra". No ho vaig entendre però vaig tenir por. Vaig pensar que alguna cosa passava. Jo no sabia que la gent es convertia i que tenia experiències de Déu, ni que la Paraula de Déu fos viva. Era completament analfabeta, però em va interpel·lar molt aquesta Paraula.

Això era un dijous, i el diumenge havia de portar la meua filla una altra vegada a missa. Vaig tornar a obrir el Nou Testament i llavors va sortir una paraula de sant Pau que diu: "hi ha un gran sacerdot, acosta-t'hi amb confiança plena i amb el cor obert". És Jesucrist, però no vaig llegir la primera part sinó l'última. Vaig pensar que aquell era el mossèn dels escolans. I aquí va començar un camí. I aquesta Paraula –"quan rebis la força de l'Esperit seràs testimoni meu"– que avui us vull recordar, és la que ha guiat la meua missió d'evangelització fins ara. Per això soc aquí i per això demà vaig a Galícia.

Moltes vegades em demanen que com a dona a l'Església potser m'agradaria ser mossèn, o diaconessa... Jo sempre dic que respecto totes les opinions però que jo soc missionera. Em sento missionera. El meu sant preferit és Francesc d'Assís, i la meua santa és Teresa de Jesús. Em sento missionera, no em sento res més. A mi m'apassiona l'evangelització, m'apassiona portar el nom de Déu a les persones, m'apassiona veure vides renovades. En aquests moments no em dedico tant al tu a tu, al primer anunci, ni a un mètode, em dedico més a anar als agents de pastoral que han de fer possible el primer anunci, i molt als mossens, ajudant-los.

L'any 2008 el bisbe Jaume em demana si vull deixar la meua feina a Repsol per passar a ser laica alliberada per al treball pastoral. A la meua diòcesi hi ha laics que estem alliberats per al treball pastoral. Deixem el nostre treball civil per passar a un treball a l'Església. A mi m'ho van demanar, sobretot en el camp de l'evangelització. Però la condició era que el meu marit ho havia de veure bé. En aquells moments ser treballador apostòlic volia dir tenir una nòmina de quatre hores i un compromís de vuit o més hores, perquè el treball pastoral no s'acaba mai. Ara això ja ha canviat. Jo vaig pensar que el meu marit això no ho veuria, perquè ell no havia tingut una experiència de Déu i estava allunyat encara. Doncs el gran miracle i el gran gest d'amor del meu marit va ser que si a mi això em feia feliç que endavant. Per tant, el 2008 vaig deixar Repsol i vaig passar a ser una laica dedicada a l'evangelització.

Ha estat difícil i ho continua sent, però ha estat apassionant. I mai me n'he penedit. Sempre he sabut que estava al lloc on Déu volia que fos.

Al 2008 el bisbe crea la Pastoral dels Allunyats. Encara no existia. I l'encàrrec principal va ser viatjar pel món i buscar

mètodes d'evangelització i portar-los a la diòcesi, i em demanen que en sigui la responsable. Recordo que li vaig dir al senyor bisbe Jaume que jo no coneixia res de l'Església, i que acabava d'arribar-hi, però em va respondre que coneixia molt bé els allunyats. Era veritat.

Aquí va començar un camí. A l'Escola de Laics m'he anat formant en la qüestió teològica i doctrinal. I vam començar amb un petit equip, primer de tot, a conèixer els Sopars Alpha. Recordo que vam anar a Martí Codolar, a Barcelona, on es van presentar. Això era el 2009. Els Sopars Alpha venen d'una església anglicana que es diu Holy Trinity Brompton, però és un mètode ecumènic, és afí a totes les confessions cristianes. Vam anar a Londres, ho vam conèixer, ens vam formar, i ens vam continuar formant a través del Xavier Morlans, que havia vingut molt a la diòcesi de Solsona, amb el Primer Anunci. El primer Alpha va ser a Verdú l'any 2010, un Alpha amb un equip diocesà. Va ser un èxit, si ho

podem mesurar amb números, encara que no m'agrada parlar de números a l'Església, perquè sempre dic que tot un Pla Pastoral per a una persona que es trobi amb el Senyor ja val la pena. Però el Senyor ho va beneir i van venir més de 60 persones. Això va voler dir que era un mètode que la gent del bisbat de Solsona acollia, i vam tirar endavant.

L'any 2012 hi va haver el Congrés de Nova Evangelització a Manresa. Organitzat per Vic i Solsona, dues diòcesis petites, i pensat per a unes dues-centes persones, en van venir més de set-centes. No sé com se'n va assabentar tot Espanya, però hi eren. Ho coordinàvem amb una noia de Vic i no hi cabia més gent, però ens trucaven i ens deien que igualment vindrien, i els dèiem que no podien, que no hi cabríem, però ens deien que vindrien igualment. Va ser com les noces de Canà, ens va desbordar. Va venir el bisbe Dominique Rey, bisbe de Fréjus-Toló (França), i va ser com el detonant dels

mètodes d'evangelització, m'atreveixo a dir, d'Espanya, no només a Catalunya. Allà hi havia els Sopars Alpha, encara no se sentia parlar d'Emaús, hi havia l'Oratori dels nens petits del pare Gonçal Carbó, hi havia "una llum en la nit" per als joves que venien de Verona, hi havia el Xavier Morlans... tots el mètodes. Va ser com començar els mètodes de Primer Anunci a l'Església espanyola. Moltes diòcesis van començar a partir d'aquest congrés.

Al bisbat ens vam adonar que els mètodes de primer anunci no podien ser diocesans sinó que havien de fer-se des de l'equip d'una parròquia, perquè les persones que volien continuar havien de poder fer-ho en una comunitat parroquial. I van començar els Sopars Alpha en parròquies. Actualment encara s'estan fent a les principals parròquies del bisbat, des del 2011. Han portat molt de fruit. Ha estat un motor per renovar la parròquia, i moltes de les

persones que ara estan passant al davant de responsabilitats parroquials i diocesanes han sortit dels Sopars Alpha, després d'un camí de discipulat.

Amb els mercedaris vam fer una experiència d'un Alpha a la presó de Quatre Camins, i a la presó de joves. M'en recordaré tota la vida. Per a mi és una de les experiències pastorals més boniques que he viscut. Van venir trenta presos entre 18 i 23 anys i va ser impressionant veure com l'anunci de l'evangeli quallava en aquells joves. En concret, la tercera xerrada Alpha –"Per què va morir Jesús?"– és molt kerigmàtica. Em va tocar donar-la a mi i recordo que quan vaig pronunciar que Jesús havia mort per amor per tots i cadascun d'ells, gratuïtament, un pres que tenia al davant, tatuat de dalt a baix, es va esfondrar, es va posar a plorar. Es va sentir tan estimat, per primera vegada estimat perquè l'havien abandonat des de petit, i es va desmuntar, va sentir l'amor de Déu. I molts d'altres. És l'efecte de l'evangelització, l'efecte del primer anunci, quan arriba al cor de la persona i aquesta persona l'acull. És l'efecte transformador que a mi em va transformar la nit de Nadal, i que em va portar a deixar Repsol i passar a ser missionera. Va ser una experiència preciosa aquest Alpha a les presons.

També vam fer una missió popular en tot el bisbat. Es va convertir en una diòcesi molt missionera. Encara que d'extensió és gran, Solsona és una diòcesi molt petita, però això ha permès que fos com un laboratori, molt més fàcil que una diòcesi molt gran. Tota la diòcesi va començar a portar el pla evangelitzador.

Els recessos d'Emaús a la nostra diòcesi els va començar un equip de Barcelona. Ara, cada any a la diòcesi hi ha un recés d'Emaús per a homes i un per a dones. Són diocesans, perquè les nostres parròquies són molt petites, però s'intenta que les persones que acaben el recés

d'Emaús s'incorporin a la seva comunitat parroquial.

Així mateix vam veure que després del primer anunci i d'Alpha ens feia falta alguna cosa més, perquè s'acabaven i hi havia persones que volien continuar. Vam veure que els grups que teníem a les parròquies, com ara catequesi d'adults, grups de Bíblia o altres realitats, no quallaven en aquestes persones. Sobretot, si eren gent allunyada que s'havia trobat amb el Senyor, necessitaven una cosa intermèdia fins a poder-se integrar en un grup de Bíblia clàssic o en una catequesi d'adults. Necessitaven continuar amb un grup petit, junts, però un grup com de primera experiència de fe, per a persones més neòfites. I amb això vam anar a Milà, a conèixer les cèl·lules parroquials d'evangelització. No ho vam copiar exactament, però vam començar a fer grups petits després del primer anunci. Són grups que encara funcionen: es comença amb una pregària, es va ajudant les persones a veure el pas de Déu per les seves vides –durant els quinze dies que no ens hem vist, es pensa què ha fet Déu a la teva vida o què has fet tu per a Déu–, un ensenyament –que depèn de la parròquia és l'evangeli del diumenge, o el youcat, o un altre mètode...–, un moment de compartir, un moment de posar pregàries en comú i un àgape –tothom porta alguna cosa per compartir–. Després de fer tot aquest recorregut s'incorporen a un grup típic de la parròquia de Bíblia, de catequesi d'adults...

També vam conèixer l'Escola Sant Andreu. El fundador és mexicà, Pepe Prado Flores, i va venir a Solsona. És una escola que té vint-i-un cursos dividits en tres etapes per aprendre a evangelitzar. Sempre són de cap de setmana o de setmana sencera. El primer curs es diu: "Nova vida" i és kerigmàtic, un anunci de l'evangeli. Estan molt fonamentats en la Paraula de Déu i és molt experiencial.

He viatjat molt amb el meu equip, i segueixo viatjant molt. Però els primers anys van ser molt d'aprenentatge. El Senyor fa les coses tan bé; a mi m'encanta viatjar, i el bisbe em va demanar viatjar. És simpàtic. Hem anat a Toló, a conèixer tota la realitat d'aquesta diòcesi missionera. A Londres anem gairebé cada any al congrés que organitza la Holy Trinity Brompton, on va néixer Alpha. En aquest moment és un congrés que es fa al Royal Albert Hall, on hi ha més de cinc mil cristians de tot el món.

Vam anar a Assís, a viure un curs d'una setmana de l'Escola Sant Andreu per aprendre a evangelitzar. Allà em vaig adonar que malgrat que havia deixat la meva feina per ser missionera a l'Església, encara que era delegada d'evangelització i m'ho creia, encara que era jo la que estava impulsant mètodes d'evangelització... va haver-hi un moment que vaig plorar, ho confesso. Era un curs d'una set-

mana i estava centrat en la figura de sant Pau. I l'últim dia vam deixar els diners i el telèfon a la casa on estàvem, i ens van deixar anar a diferents pobles, prop d'Assís, aquells poblets petits molt bonics. Nosaltres érem tres: un mossèn italià, un laic italià i jo. Havíem d'anar amb unes targetes que portaven un dibuix que deia: "Dio ti ama", Déu t'estima. Havíem d'anar pel carrer parant la gent i dient-li que Déu l'estimava. Em vaig morir de vergonya, ho confesso, però després em va saber tan greu... Al mossèn i al laic també. Vam estar potser una hora passejant per aquell poble i no ens atrevíem a dir res, morts de vergonya. Al final ens vam atrevir amb un grup de joves i va ser preciós, perquè, a més, ens van demanar que preguéssim per ells, i així ho vam fer. Per a mi va ser un abans i un després en la meva experiència evangelitzadora. A partir d'aquell moment no em costa gens parlar a algú de Déu o de dir-li "Déu t'estima" o "Déu ha mort per tu". Va ser una experiència dura però molt bonica. Quan vaig a fer conferències, sobretot als laics, els dic que tots i cadascun de nosaltres, pel fet de ser batejats, som missioners i, per tant, imagineu-vos que tots els batejats sortís-sim pels carrers i anunciéssim l'evangeli: el món canviaria. I em diuen: "Sí, Teresa, això és molt bonic però és molt difícil." És veritat, entenc que costi, però és apassionant. Us comparteixo aquesta experiència perquè a mi em va canviar completament, i he vist moltes vides renovades a través de l'anunci de l'evangeli.

També vam estar a Polònia, amb l'equip de la Delegació, vivint un curs Timoteu de l'Escola Sant Andreu per aprendre a memoritzar la Bíblia. Jo no ho he aconseguit. Hem viatjat per molts llocs intentant implementar en aquesta diòcesi de Solsona tot el que vèiem. Tot aquest aprenentatge ara em serveix per a la Fundació Autem i per als cursos que estem impartint.

Els mètodes funcionaven però ens vam adonar que no n'hi havia prou, que feia falta alguna cosa més. Aquests mètodes d'evangelització –Emaús, Alpha, Escola Sant Andreu, Cursets de Cristiandat, el quatre40 de l'Acció Catòlica...– porten impresa una cultura pròpia, un estil missioner. Aquest estil no qualla amb un estil clàssic d'època de cristiandat, com es diu: s'avortaven els processos, vèiem que moltes persones ho deixaven. Per tant, calia una renovació més profunda. I després de venir el papa Francesc l'any 2013 amb l'*Evangelii Gaudium* i tot el tema de renovació pastoral missionera i els deixebles missioners, ens en vam adonar del tot: els mètodes són importants, però tenen el seu recorregut. És necessària una renovació pastoral de les nostres comunitats. I, en aquest sentit, ens vam adonar que feia falta una formació específica per al mossèn, però també pels laics, per regir aquestes noves comunitats missioneres. Imagineu parròquies on amb els mètodes d'evangelització cada any es van incorporant persones. I de mica a mica vas arribant a àrees de la societat molt allunyades, amb problemàtiques cada vegada més diferents, amb tota la qüestió dels joves i les ideologies. Estem ara davant d'uns reptes molt diferents de temps enrere. També a l'hora d'acompanyar-los en aquest procés de discipulat.

Per tant, vam veure que faltava quelcom més. I aquí és quan el 2017 va néixer Autem, primer dintre d'un projecte de la diòcesi de Solsona, i ara com a fundació independent que es dedica a formar mossens i laics per tot el tema de la renovació pastoral.

Va néixer per aquest motiu. Al bisbat de Solsona també es va replantejar tota l'estructura diocesana i totes les delegacions en mode evangelització, per tal que tota l'estructura diocesana fes possible que les parròquies fossin missioneres, que totes

les delegacions es possessin al servei de les parròquies. Es va reformar la cúria, les delegacions, algunes es van suprimir, i es va formar la figura de tres delegades episcopals; una era jo i després hi havia dues dones més amb l'encàrrec del bisbe d'ajudar els rectors i els seus equips a fer aquesta renovació pastoral a les parròquies. També va sortir la figura de la coordinadora de les delegacions, que em van demanar a mi, amb l'objectiu d'intentar que totes les delegacions diocesanes fossin evangelitzadores.

El 2020 el bisbe Toni Vadell, al cel sigui, em va demanar si volia formar part de l'àrea de Primer Anunci de la Conferència Episcopal, i encara hi soc. Estic feliç que existeixi aquesta àrea. Es va crear aquell any mateix, i ens dediquem a intentar acompanyar les diòcesis amb el tema de Primer Anunci. És bonic.

El 2021 el bisbe Xavier Novell renuncia. Va ser un xoc molt fort per a la nostra diòcesi i per a cadascun de nosaltres. El

mossèn que va fer aquella predicació el diumenge Gaudete de l'Advent que us he comentat, i que era el responsable dels escolans era el bisbe Xavier, en aquell moment mossèn Xavier, per tant, per a mi una figura mestra. Però m'agrada dir que ha estat una prova de cotó fluix per a tots i cadascun de nosaltres, delegats, mossens, responsables..., de a qui seguíem realment, si el bisbe Xavier Novell o el Senyor. Jo us puc dir que tots han continuat. Per tant, en dono gràcies. Potser algun seminarista que estava en discerniment no, però la resta tots hem continuat la tasca evangelitzadora, ara amb el bisbe Francesc amb una manera de fer diferent, sí, però estem contents. Ell ha creat una comunió diocesana, sobretot amb els mossens, però també amb els laics. Molt bonic. Ha fet una pla d'evangelització molt sinodal. És un pare sinodal. El va presentar al juny de l'any passat però tot el curs passat ell va elaborar els materials que es van treballar a les parrò-

quies, anava recollint totes les intuïcions dels grups de les parròquies, i amb això va crear un pla pastoral i el va presentar a tots els òrgans de govern i després, en una Assemblea Diocesana, es va votar. Per tant, és un pla pastoral d'evangelització però fet sinodalment. I les parròquies continuen evangelitzant.

Retornant a l'experiència dels Sopars Alpha a la presó, a mi em va interpel·lar molt veure la brillantor de les seves mirades. Eren presos, delinqüents, no es pot oblidar. Estaven allà per alguna cosa, molts per tràfic de drogues, però tenien una mirada molt brillant, molt més que moltes vegades gent de les nostres parròquies, i em va interpel·lar. I com aquesta terra tan àrida, aquests joves que a la seva edat ja eren joves assenyalats, com es van obrir a aquell anunci de l'evangeli. Impressionant. Jo ho recordaré tota la vida.

Hi ha uns nuvis, el Rafael i la Sofía, ell és el meu perruquer, estava divorciat, tenia

dos fills, i ella estava divorciada i tenia una filla. Estaven ajuntats i tenen un fill en comú, l'Enzo. I, després d'un temps de pentinar-me, el vaig convidar a un Sopar Alpha a la parròquia de Solsona. Van venir tots dos. Van fer una experiència de Déu tots dos que els va portar a iniciar un camí. Van demanar la nul·litat matrimonial tots dos i el 20 de novembre va fer cinc anys que es van casar acompanyats per la comunitat parroquial de Solsona. Encara se'm posa la pell de gallina perquè és un dels fruits, i n'hi ha molts d'altres. Jo he estat a quatre bodes de parelles similars a ells. També és un efecte de l'evangelització, persones que reconstrueixen la seva vida i volen viure un matrimoni catòlic, i són feliços.

El Congrés Bones Pràctiques de València, no sé si n'heu sentit a parlar, va tenir lloc fa dos anys. Em van demanar que formés part d'un equip format per professors i gent de la Facultat de Teologia de

València. El seu degà és el president de la Fundació Autem, un capellà amb molta visió. Vam iniciar un estudi a Espanya de quines parròquies eren més missioneres, i quines característiques comunes tenien aquestes parròquies missioneres. Quan vam començar vam pensar que no n'hi havia més de cinquanta a tot Espanya que fossin missioneres. La bona notícia és que en vam trobar més de cent. Hi ha moltes parròquies que ja han començat aquest camí de renovació pastoral i que ja s'hi nota una nova primavera.

A la Fundació Autem estem impartint un curs de lideratge pastoral per a mossens. Hi participen preveres de moltes diòcesis espanyoles. Fins fa dos anys nosaltres impartíem a Barcelona i venien mossens de tots els punts d'Espanya, però vam sentir la crida a ser itinerants. A Autem sentim que estem al servei de l'Església espanyola, per tant, si una diòcesi ho demanava, vam sentir la crida d'anar a aquella diòcesi. La primera va ser a Jaén i va ser una experiència molt bonica de veure un mateix presbiteri que vivia aquesta experiència junts i com això portava fins i tot a guarició de relacions entre ells. Aquest any estem anant a l'Arxidiòcesi de Madrid, a la de Saragossa, estem anant a Terrassa i al febrer començarem a Castelló. És una benedicció. Enguany hauran passat per aquesta formació uns noranta capellans. A més, tenim el curs de laics, que és en aquesta línia, on actualment s'estan formant més de cent laics de diferents parròquies espanyoles.

El principal fruit de tot això és la meva família, que està en camí. No és una família típica catòlica que va cada diumenge a missa, i això em dol en el cor. Però està en camí. La meva família ha estat completament renovada a través d'aquesta experiència, de veure'm a mi. Al principi el meu marit va passar un dol i fins i tot ho va viure com una infidelitat. Em deia: És que tu esti-

mes ara més a Déu que a mi. I és que era veritat. Però gràcies a estimar més a Déu l'estimava més a ell. L'any 2002 vam estar a punt de separar-nos, o sigui, una història de matrimoni difícil, però l'amor a la família ens va aguantar. El meu marit va tenir una experiència de la Mare de Déu fa un temps molt bonica, i és un home que no m'ho diu perquè és molt reservat amb la seva fe, la viu íntimament, però jo cada nit sento que al cap d'una mica que ens anem a dormir i apaguem el llum, ell guarda el Rosari a la tauleta de nit. Per tant, ha resat el Rosari. Impensable això fa ni deu anys. Ell va tenir un ictus l'any 2017 i això va provocar que haguéssim de tancar el negoci –teníem un taller mecànic– i sempre he viscut la seva malaltia com una oportunitat per viure una vida diferent. I jo veig com el Senyor li va tocar el cor.

La Laura té 32 anys. La petita Marta, la culpable que estigui aquí en té 28. No es manifesten creients, i m'encantaria que ho fossin, i ploro quan vaig a trobades de joves i els veig adorant al Senyor i pregant. Però sí que són dones excel·lents i compromeses en una societat millor. I molt respectuoses amb el que jo faig.

Fa dos anys, la nit de Reis, va aparèixer un altar. El meu home, amb la seva mà dreta incapacitada, no té gaire tacte, havia anat foradant un tronc i havia construït un altar. Estaven conxorxats. Una filla va obrir el balcó, van posar un focus i va aparèixer al jardí un altar amb la Mare de Déu. Vaig plorar moltíssim. Sempre em consola de dir que la Mare de Déu està darrere de la meva família. Per tant, és un dels fruits de la meva experiència.

I per això soc aquí: "quan l'Esperit Sant vindrà damunt vostre, rebreu una força que us farà testimonis meus a Jerusalem, a tot Judea, a Samaria i fins a l'extrem de la terra". I sobretot en els moments durs i difícils que tots tenim, aquesta Paraula sempre m'ha guiat, m'ha sostingut.

RELATS SINCERS D'UN PELEGRÍ RUS AL SEU PARE ESPIRITUAL

TERESA ALFONSO

Ens trobem a la Rússia del segle XIX, un extens estat –entre Europa i Àsia– governat de forma absolutista pels tsars, que concentren tot el poder en la seva persona decretant lleis, nomenant governs, decidint sobre la guerra i la pau i, fins i tot, controlant l'autoritat religiosa. Cap institució limita el poder dels tsars, que governen mitjançant una complexa administració i una temible policia.

Als inicis del segle XIX, la societat russa era eminentment camperola. La servitud havia sorgit a finals de l'edat mitjana i, amb el pas del temps, les obligacions dels serfs havien anat augmentant, fins a haver-hi serfs domèstics sotmesos al treball no remunerat, i serfs sotmesos al pagament d'una renda a canvi de l'explotació de terres. A més de la seva mala situació econòmica, els serfs no rebien educació i vivien molt indignament, podien rebre càstigs, fins i tot corporals per part dels seus amos. En cas de ser cridats al servei militar els serfs havien de dedicar-hi mitja vida.

La noblesa russa (la més poderosa d'Europa) era propietària de quasi tots els terrenys i gaudia de tota mena de privilegis: mesurava la seva riquesa pel nombre “d'ànimes” en propietat, més que per l'extensió de les terres que posseïen.

L'Imperi s'havia mantingut allunyat de les influències del Renaixement o de la Reforma. L'Església Ortodoxa Russa va actuar com un element civilitzador de la població; va obrir escoles, va introduir l'escriptura i el coneixement dels llibres litúrgics i sagrats. L'eslau va ser utilitzat per a l'església per donar a conèixer els textos bíblics i per a la predicació de l'Evangelí. Aquestes pràctiques –que recorden les de

l'Església occidental a l'edat mitjana– es van mantenir fins ben entrada la segona meitat del segle XIX, època en què transcorre el *Relat del pelegrí rus*.

El tsar Alexandre I va iniciar unes petites reformes liberalitzadores que varen quedar estroncades per la invasió napoleònica. Va ser l'any 1821 quan, tement l'arribada de les idees liberals europees a Rússia, el tsar va constituir una nova Policia Militar Especial dedicada a la investigació i repressió dels focus subversius que anaven apareixent per tot l'imperi. Controlava especialment el món intel·lectual per mitjà de l'establiment d'una fèrria censura de les publicacions (els grans autors de la literatura russa com ara Pushkin, Lérmontov, Turguénev, Gógol, Dostoievski, Tolstoi o Txèkhov la varen patir) i d'una xarxa d'espies, confidents i delators a tot el territori.

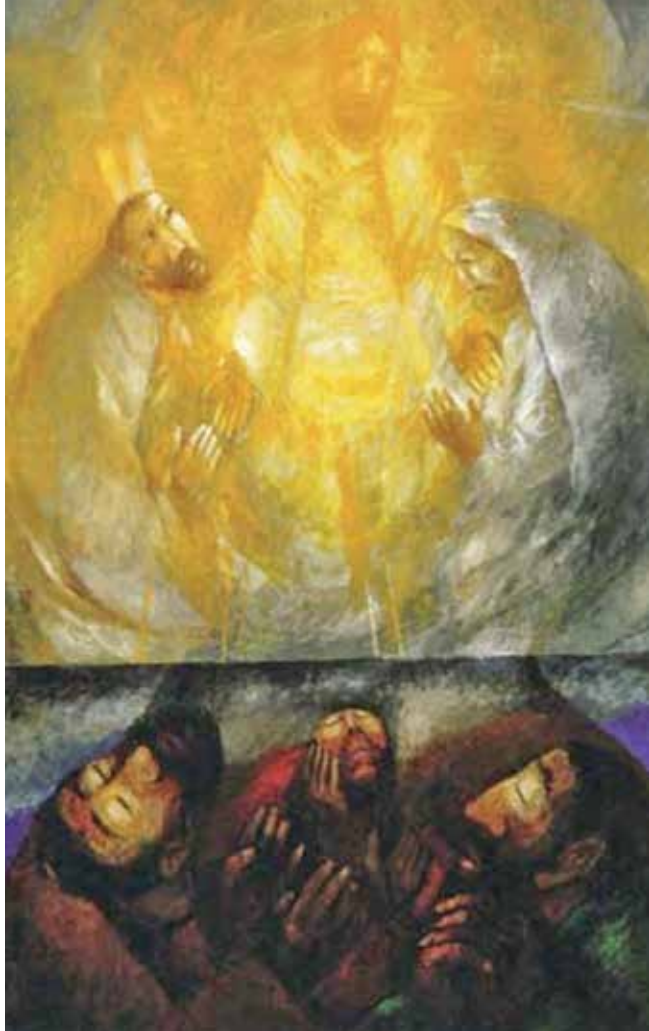
El successor d'Alexandre I, Nicolau I, que era qui regnava durant el *Relat del pelegrí rus*, va incrementar encara més la repressió i la policia va considerar delictes no solament les idees liberals, republicanes, nihilistes, etc., sinó també les reformes religioses, la ciència i la filosofia (va arribar a prohibir l'estudi de la filosofia a la universitat l'any 1850).

És en aquest context politico-social en què es desenvolupen les anades i vingudes del pelegrí rus pels camins de l'imperi. Però per entendre el text que ens ocupa és necessari conèixer el corrent espiritual en el qual es troba immers el personatge. Es tracta de l'hesicasm, corrent molt implantat entre els cristians orientals, originat en la tradició monàstica dels Pares del desert als segles V, VI i VII i que arriba al segle XIX amb molt pocs canvis, donat el tancament de l'Església ortodoxa al llarg de la història.

L'hescasme

Quan avui en dia parlem d'hescasme, pensem en una determinada forma de pregària, basada en la invocació repetida indefinidament del nom de Jesús amb una fórmula establerta en l'àmbit monàstic del Mont Athos (segles XIII i XIV) que es converteix en una tècnica psicossomàtica. S'oblida que l'hescasme és un sistema particular d'espiritualitat tan antic com l'origen del monaquisme oriental, puix que ja es troba en els *Apotegmes* i les vides dels Pares del desert. És recomanat per diversos autors espirituals de l'època patristica, i troba la seva descripció més completa a l'anomenada escola sinaítica dels segles VI i VII, amb Joan Clímac i Hesiqui de Batos. No es limita a la pràctica de la "pregària de Jesús"¹ i,

1. "La pregària del cor" o "pregària de Jesús" és una pràctica de pregària que, tot i la seva antiguitat roman molt viva en l'Orient cristià i s'expressa així: "Senyor Jesucrist, Fill de Déu, tingues pietat de mi" ("pecador" hi afegixen els russos). Els monjos bizantins i russos l'associen a l'ús d'un rosari per comptabilitzar les invocacions i inclinacions que les acompanyen. Es poden distingir tres etapes en la pregària de Jesús: la vocal amb oracions curtes i freqüents, la mental, que comporta adoració i compunció, i la del cor. Un cop la pregària s'ha introduït en el teu cor, et conduirà a la meta desitjada en unir el teu esperit amb el teu cor, posant punt final al desordre dels teus pensaments i et donarà força per dirigir els moviments de la teva ànima. (TOMÁS SPIDLÍK, *La Espiritualidad del Oriente Cristiano*, Ed. Monte Carmelo 2004, p. 376-376 amb cites: 1,1 d'*Un moine de l'Eglise de l'Orient. La Prière de Jésus. Sa genèse et son développement dans la tradition religieuse byzantino-eslave*, Ed. Chevetogne, 1963, p. 7; 1,2 *Ibid*, p. 68 ss. i BOULGAKOV, *L'Orthodoxie*, Paris 1932, p. 206 ss.; 1,3 *Cartas sobre la vida espiritual*, Moscou 1903, p. 54, THEOPHANE LE RECLUS, p. 291)

tot i ser pràctica dels monjos athonites, no està lligada a la síntesi doctrinal de Gregori Palamàs (fundador d'una escola pròpia, molt radical en les seves pràctiques).

Per entendre bé l'hescasme cal començar per conèixer el significat del mot *hesiquia*. En grec profà designa l'estat de calma, de pau, de repòs, de tranquil·litat, de quietud, que resulta del cessament de les causes exteriors que generen problemes (negocis, guerres), o l'absència d'agitació interior, en una ànima on s'estableix i manté un equilibri de facultats; la qual cosa es manifesta en la placidesa, la lentitud, la dolcesa del comportament i dels moviments, tot en un degut silenci.

Podem definir l'hescasme com un sistema espiritual d'orientació essencialment contemplativa que connecta de manera perfecta l'home amb Déu, mitjançant la pregària o l'oració contínua, però el que el caracteritza és el convenciment de la necessitat de la quietud en el sentit més ampli per assolir aquesta connexió amb Déu. No es tracta de quietisme ni d'estoïcisme, sinó de disposar l'ànima de la millor manera per a cercar Déu. Un cert grau de solitud i de silenci –almenys intermitentment– són sempre útils i necessaris per assegurar la calma, la pau, el repòs i la tranquil·litat, fora de les quals el recolliment i l'oració no són possibles.

Podem distingir dos tipus d'*hesiquia*, l'exterior que consisteix a apartar-se del món, dels homes, del soroll, dels maldcaps; i l'altra, interior que resideix a l'ànima i les seves facultats, que és la més important.

Un cop admès el postulat que la perfecció de l'ésser humà es troba en l'oració perpètua, l'hescasme ja no és una qüestió d'ordre doctrinal, sinó que ens trobem davant d'una qüestió d'ordre psicològic i experimental. Una verdadera eina per arribar a la perfecta sintonia amb Déu.

El mot hescasme designa tant la solitud i el silenci materials que afavoreixen el recolliment de l'ànima, com l'expressió de la pau de l'ànima recollida en si mateixa sota l'acció de l'Esperit Sant.

Els relats del Pelegrí Rus

Els relats sincers d'un pelegrí rus al seu pare espiritual són un recull de set escrits. En els cinc primers el pelegrí ens relata la seva motivació, les experiències viscudes i els ensenyaments que va rebent en el seu peregrinar i que van augmentant en profunditat a mesura que avancem en la lectura. En els darrers dos relats trobem un canvi important d'estil, ja que el pelegrí ens transcriu les interessantíssimes converses

entre diferents personatges en què té el goig de poder participar.

El protagonista del llibre és un home nascut en el segle XIX, a la governació d'Oriol, al sud-est de Moscou (Rússia), que després de patir una llarga sèrie de desgràcies (pèrdua dels pares, braç paralytitzat que li impedeix fer feines per guanyar-se la vida, germà borratxo que li roba tots els béns materials i fins i tot li crema la casa, la mort de la seva jove esposa...) decideix amb un sarró de pa sec i la Bíblia amagada al pit (l'únic que té, i que considera un verdader tresor), emprendre un pelegrinatge cap a Jerusalem on desitjaria acabar els seus dies.

Es tracta d'un home d'un profund sentiment religiós, nodrit per l'educació rebuda dels seus avis, a qui els llegia la Bíblia i amb qui pregava tot sovint, i plegats recitaven la invocació: "Tingueu pietat de mi, Oh Déu".

L'exhortació evangèlica "Pregueu tot-hora" (1Te 5,17) l'impacta profundament, i és el desig de complir-la el que el porta a la recerca d'un *l'estàrets* o guia espiritual que li ensenyi com aprofundir en la pregària contínua, també anomenada "pregària del cor" o "pregària de Jesús". Està convençut que amb el domini d'aquesta pregària aconseguirà superar tots els obstacles que comporta arribar a Jerusalem sense comptar amb cap mena de recurs material, mantenint-se alhora reconciliat amb Déu.

D'Oriol marxa cap a Irkutsk, d'allí a Odessa. Un cop abandona la idea d'anar a Constantinoble va a Kíev, via Bèlaia Tserkov. De Kíev al santuari de Potxàiev on l'envien al monestir de Sloventski a l'illa del mateix nom al nord de Rússia, a la Mar Blanca. Encara, però, pel camí s'atura al monestir d'Òptima Puskin (monestir on, entre els papers de *l'estàrets* Àmbros, aparegueren els tres darrers relats dels set que componen el llibre).

En aquests escrits ni el camí ni el destí geogràfic tenen cap rellevància; el més important és el viatge espiritual que fa el nostre protagonista a través dels ensenyaments que rep no només de *l'estàrets*, sinó també dels diferents personatges que va trobant al llarg del camí, personatges a qui el pelegrí, amb la seva bondat, vol ajudar i dels quals acaba obtenint grans ensenyaments, tant en exemples de santedat com de models de pregària.

Des de l'inici del seu camí troba confort en la pregària però, a mesura que va aprenent, experimentant i compartint amb les persones que es creuen en el seu camí, va madurant i es va apropant a Jesús que és l'objectiu del seu caminar. Comença pregant el Kyrie eleison mentre va cercant quina ha de ser la seva pregària personal: potser "Jesús fill de David tingueu pietat de mi" (Lc 18,38) del cec de Jericó?; o potser "Déu meu, sigueu-me propici que soc un pecador" (Lc 18,13), la pregària del publicà al temple?

S'esforça molt en el seu estudi ja que sempre té presents els següents ensenyaments de l'Evangelí: "Aspireu als dons més

grans" (1Co 12,31), "No apagueu l'Esperit Sant" (1Te 5,19) i, per tant, està decidit a cercar sense parar.

En la seva recerca de coneixement descobreix que hi ha un llibre que el pot il·lustrar: es tracta de la *Filocàlia*², llibre que amb moltes feines i treballs aconseguirà adquirir i conservar i que alterna amb la lectura de la Bíblia, aprenent molt dels mètodes de pregària dels Pares teòfors (vegeu nota 2) que transmeten la doctrina espiritual anomenada hesicasme.

Tot i el seu gran desig de coneixement, el protagonista té certa dificultat a comprendre el que llegeix a la *Filocàlia*. Una nit en un somni, el seu difunt *estàrets* li explica l'ordre en què les persones senzilles han de llegir el conjunt de textos que conformen el llibre, per tal que la lectura els resulti entenedora i en puguin obtenir el coneixement que cerquen.

L'ordre aconsellat al segon relat és el següent: la segona part del llibre del

2. La *Filocàlia* o *Filokalia* (en grec antic Φιλοκαλία, lit. "amor a allò bell", de φιλία «afició, amor» i καλός "bell, bellesa") és el nom que rep una col·lecció clàssica de textos espirituals escrits en llengua grega entre els segles IV i XIV, pels pares teòfors (portadors de Déu) de la tradició hesicasta de l'Església ortodoxa. Van ser escrits originalment per a la guia i ensenyament dels monjos en la pràctica de la vida contemplativa i estan dedicats a la mística i l'ascesi, i un dels seus principals temes és la doctrina espiritual anomenada hesicasme. Aquesta obra tradicional conté els ensenyaments que s'han transmès de mestre a deixeble al llarg d'un mil·lenni. Inicialment es va denominar *Filocàlia* a una selecció de textos d'Orígenes la composició dels quals es va atribuir a sant Basili Magne i Gregori de Nazianz; no obstant això, la *Filocàlia* canònica és una recopilació de les més variades escriptures cristianes orientals amb textos que van des dels Pares del desert i la patristica del segle IV fins a obres d'autors bizantins del segle XIV.

monjo Nicèfor, el llibre de Gregori del Sinaí (excepte els capítols curts), Simeó el nou teòleg (les tres formes de pregària i els tractats de la fe) i el llibre de Calixt i Ignasi.

En el seu pelegrinar el nostre protagonista va descobrint que el Jesús que cerca pel món es troba en les persones amb qui es topa, i cada vegada va tenint més necessitat de silenci i de soledat per dedicar-se a la pregària del cor tant de dia com de nit.

Al llarg de tot el llibre es relaten històries que aporten ensenyaments per al camí espiritual. Per tal de donar a conèixer l'estil dels mateixos en recollim uns quants a tall d'exemple:

—Al cinquè relat es relata l'encontre del pelegrí amb un confessor a Kíev. El nostre protagonista sent un gran desig de rebre els sagraments i durant una setmana d'aïllament i introspecció es prepara per a la confessió confeccionant una llista amb un repàs de faltes i mancaments al llarg de la seva vida. Sorprenentment, durant la trobada amb el confessor, aquest el renya per mal preparat i li dona un text impactant per tal que l'estudiï. A partir d'aquest text haurà de preparar la nova confessió que el farà refer els seus esquemes mentals. El confessor explica al pelegrí entre altres coses, que la causa de la manca d'amor per Déu és la manca de fe; la causa de la manca de fe és la manca de convicció per no cercar les veritats del coneixement, i per la negligència en la instrucció espiritual. Sense creure no es pot estimar i sense estar convençut no es pot creure. Per estar convençut cal meditació, estudi de la paraula de Déu, observació, i desvetllar en l'ànima un anhel per conèixer les coses i penetrar en la seva natura.

També en el cinquè relat durant la trobada amb un nou convers, el pelegrí rus rep una informació ben interessant per a la seva formació:

“Llegint el nou testament sencer i per ordre es pot descobrir una progressió i un enllaç regular en l'estudi de la pregària en tot l'Evangeli. L'Evangeli explica amb tot detall el coneixement complet de la pràctica de la pregària en ordre sistemàtic.”

En sant Mateu trobem la preparació o introducció a la pregària, en sant Marc trobem els exemples, en sant Lluç les paràboles, i en sant Joan l'oració interior. En els Fets dels Apòstols la pràctica i conseqüències; en les Epístoles i l'Apocalipsi altres aspectes lligats a la pregària. (Veure: Mt 6,5-9, Mt 6,9-14, Lc 11,5-14, Lc 18,1-15, Jn 4,20-25, Jn 15,7-10, Jn 16,23-24, Ac 4,29-31, Ac 16,25-26, Rm 8,26-27, entre molts altres)

—Al sisè relat el pelegrí ens transcriu una interessant conversa que té lloc en un monestir. Hi participen un professor (company d'un tram de viatge del pelegrí), un sacerdot, un *estàrets*, un *schimnik*³ i el mateix pelegrí que discuteixen sobre la salvació, la pregària —què és i com pregar en essència—, la importància de llegir la *Filocàlia* com a complement de la Bíblia per tal que se'ns desvetlli el desig de pregar; cosa que ens portarà a un augment de la fe veritable, ja que estan tots d'acord en el fet que la fe és l'únic que ens pot salvar.

També deixen clar que cal pregar per demanar fe, ja que per mitjà de la pregària la fe es vivifica i les bones obres s'acompleixen. Mitjançant la pregària s'avança sense dificultat sempre que es compleixin les condicions ideals per fer-la, que són mantenir una ment i un cor nets.

3. Mot que designa el monjo que es troba en el grau superior de la vida monàstica en els monestirs ortodoxos, (1r. Novici – Portador d'hàbit, 2n. Estauròfor – Portador de la creu, 3r. – Monjo del gran esquema – SCHIMNIK). Només es pot atènyer aquest tercer grau després d'anys d'experiència i gran maduresa espiritual.

El *schimnik*, que és qui lidera la xerrada en el sisè relat, assevera en un moment de la conversa que si el que prega no veu els fruits espirituals en la pregària, que són l'amor, la pau i l'alegria, tot el treball ha estat inútil. Per això hem d'acomplir la nostra tasca espiritual: la pregària amb l'esperança dels fruits, és a dir el goig i el plaer dels cors. La joia és imprescindible en la pregària.

Abans de qualsevol empresa o bona acció s'ha de pregar en nom de Jesucrist. Pensant en Déu en tot moment, no hi ha lloc ni temps per al pecat.

Amb la intervenció del professor s'en-ceta un interessant debat, ja que aquest argumenta que la pregària del cor és per als que viuen apartats en solitud i calma, allunyats de preocupacions, fatigues i distraccions del món, que només han de lluitar per no caure en l'avorriment, la peresa o els pensaments. El *schimnik* replica que és una conclusió equivocada, que la pregària del cor es pot fer en tot lloc i en tot moment, ja que el pensament íntim de l'home no depèn de cap factor extern, i per tal d'aprofundir més en els seus arguments els llegeix el text d'un autor espiritual (no en dona el nom) sobre *La força de la pregària* del qual podem extreure els següents punts:

Prega i pensa en el que vulguis, el teu pensament es purificarà per la pregària, ja que aquesta il·luminarà la ment i allunyarà els pensaments inconvenients.

Prega i fes el que vulguis. Els teus actes seran agradables a Déu i benèfics i salvadors per a tu. "Tot aquell que invoqui el Sant nom del Senyor se salvarà" (Ac 2,21)

Prega i no t'afanyis massa per vèncer les passions amb les teves forces. La pregària les destruirà. "Aquell que està en vosaltres és més gran que el que està en el món" (1Jn 4,4).

Prega i no tinguis por de res, no temis les desgràcies, que no t'espantin les dissorts. La pregària et defensarà i les rebutjarà.

Prega com vulguis, però prega sempre i no et torbis per res, sigues espiritualment alegre i tranquil, la pregària ho resol i t'ho ensenya tot.

Si acompanyes el temps de la teva vida amb la pregària, no tindràs temps per pecar, ni tan sols de pensar a pecar.

En resum: "Estima i fes el que vulguis, prega i fes el que vulguis".

Més endavant el *schimnik* aconsella el que cal per combatre la peresa en la pregària:

Submergir-se en la reflexió sobre la necessitat, la superioritat i l'efecte benèfic de la pregària per a la salvació de l'ànima.

Convèncer-se fermament que Déu exigeix la nostra pregària, i que la seva Paraula ens ho indica per tot.

Recordar constantment que amb la peresa i la negligència en la pregària no es pot progressar en la devoció ni aconseguir la pau ni la salvació.

Encoratjar la resolució amb exemples dels sants de Déu que van aconseguir el camí de la santedat per la via de la pregària continua.

Cal reflexionar sovint sobre la confiança en l'ajut de Déu, la dolcesa que experimentem, la calidesa i la claredat que s'escampen al nostre interior, l'alegria, la pau, la felicitat i la satisfacció per la vida que Ell ens dona.

- Al setè relat el protagonista ens transcriu una nova conversa en la qual intervenen el professor, l'estàrets, el pelegrí, un monjo moldau i un ermità, i són aquests dos darrers els que lideren la conversa. Una conversa molt interessant en què el professor posa qüestions o comenta la seva visió de diversos temes i, sigui l'ermità o el monjo, el van rebatent amb molt bons arguments que convencen el professor per mitjà de profundes reflexions.

Després de conversar sobre la importància de la solitud per la pregària, el profes-

sor comenta que no n'és gens favorable, ja que l'home no ha estat creat per viure sol i la seva ment es pot perdre, i se li respon explicant que tota persona que es dediqui a la pregària necessita un guia espiritual tot i que sembli que la pregària del cor manté lliure de temptacions.

També debaten sobre l'abatiment que el professor considera natural en l'ésser humà depenent de les circumstàncies de la vida, a la qual cosa el monjo corregeix immediatament perquè considera que l'abatiment és el pitjor dels pecats, ja que succeeixi el que succeeixi hom s'ha d'adreçar a Déu amb total confiança i remuntar l'abatiment.

El professor defensa que s'ha d'ajudar els altres, esforçar-se i ser útil al proïsme, que en la sociabilitat es basen el benestar del gènere humà i l'amor al proïsme; si ens apartem del món, trenquem la llei del Creador. L'ermità el corregeix amb tres arguments:

El qui viu en silenci i solitud és més actiu que el qui pren part en la vida social, i actua amb la part més intel·ligent de la seva naturalesa, examina, considera, observa el procés de la seva existència moral, que és la finalitat del silenci. La caritat de la gent del món es limita a un petit nombre de beneficiaris, en canvi, el que beneficia moralment, ho fa a pobles sencers; no es diferencia de la generosa almoïna feta amb amor cristià i la supera en les conseqüències.

L'home que viu en silenci es converteix en un exemple per al seglar atent. Tot devot que passa a la vora d'un anacoreta o en sent parlar, sent un impuls per a la vida devota, es convenç per a la recerca de Déu.

Si el que s'aïlla del món ho fa per amagar-se dels altres, per peresa, per indolència, també fa un bé als altres perquè s'allunya de les temptacions que el portarien a menar una vida pecaminosa i perjudicial per a la moral del proïsme.

El pelegrí amb el seu coneixement dels sants Pares a través del seu estudi profund de la *Filocàlia* comenta que ningú com sant Joan Clímac ha apreciat tan bé l'excel·lència del silenci: "El silenci –diu– és la mare de la pregària, el retorn del captiveri del pecat, l'èxit inconscient en les bones obres i l'ascensió continua al cel".

El professor comenta el costum cristià de pregar els uns pels altres, i fa una sèrie de consideracions sobre la idoneïtat de la pràctica del que ell anomena "cortesía espiritual". És rebuttat contundentment pel monjo, qui per mitjà d'un exemple deixa clar que els qui s'ajuden els uns als altres també en la pregària, poden esdevenir més pietosos, més actius i més misericordiosos. Resposta que és molt agraïda pel professor, qui demana conèixer el mètode de la pregària pel proïsme. El monjo respon que el mètode és la sincera compassió cristiana pel proïsme i, segons la mesura de la compassió, tindrà una influència o una altra. La pregària seria la següent: "Senyor misericordiós! Sigui feta la vostra voluntat, que vol que tots ens salvem i arribem al coneixement de la veritat: Salveu i tingueu pietat del vostre servent. Accepteu aquest desig meu com un clam d'amor que Vós heu ordenat".

Els personatges s'acomiaden agraint-se tots els coneixements i l'amistat, demanant pregàries dels uns pels altres i encomanant-se a nostre Senyor Jesucrist.

Conclusió

Com a conclusió, podríem dir que hem de posar Déu en el centre de les nostres vides i, a poder ser, tenir-lo sempre en el pensament, per la qual cosa la pregària es fa imprescindible i hem de demanar l'ajut de Jesús també per pregar.

A diferència del pelegrí que ha perdut família, casa i forma de guanyar-se la vida, els que estem immersos al "món", no tenim tantes possibilitats de dedicar-nos a la pregària. Així i tot, segurament ens seria més

enriquidor menar una vida en què la pregària es repartís entre les seves diverses formes tradicionals, de manera organitzada i metòdica, incloent-hi la que ens ocupa, ja que cada una de les fórmules ha de tenir el seu moment: la lectura assídua dels Evangelis en format *lectio divina*, la contemplació al model "*como si presente me hallare*", la recitació de pregàries (Parenostra, Magnificat, Ave Maria...), i la pregària de Jesús o pregària del cor.

El més important per a la vida espiritual és mantenir-se en una recerca contínua de Déu per tots els mitjans que ens permetin les nostres capacitats (hi trobem la metàfora perfecta en el camí del Pelegrí Rus). La participació en l'Eucaristia, l'estudi, la lectura, les bones obres, etc. són tan importants com la pregària del Cor, ja que no hi ha una fórmula màgica d'oració perfecta que ens dugui a la salvació, sense el desig inesgotable de trobar Jesús a cada pas del nostre camí, per tal d'obrir-li la porta del nostre cor i permetre que camini al nostre costat i ens guiï com ho feu amb els deixebles d'Emaús.

BIBLIOGRAFIA

- *Relats sincers d'un pelegrí rus al seu pare espiritual*, ANÒNIM RUS, Traducció i edició de Sebastià Janeras, Pagès Editors, Lleida 2012.
- ADNES, PIERRE, *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique, doctrine et histoire*, Vol. VII, pàg. 382-398, Éditions Beauchesne, París 1969.
- SPIDLÍK, TOMÁS, *La Espiritualidad del Oriente Cristiano*, Editorial Monte Carmelo, Burgos 2024.
- *Filocàlia*, Clàssics del Cristianisme, Vol. 50, Edicions Proa, Barcelona 1994.
- Enciclopèdia Salvat. Salvat Editores 1997.
- MONTEGUT, EDUARDO, *El Imperio ruso en el siglo XIX: situación política, económica y social*, Diario Nueva Tribuna 2017.

LA PORTA

FRA JACINT DURAN

Fa poc, en una reunió de frares, un germà va explicar una experiència que havia tingut feia relativament poc temps. Va dir que un dia havia sortit a caminar per un lloc que normalment no acostumava a passar-hi, i es va trobar una capella molt petita que no coneixia. Hi va voler entrar i va veure que hi havia una inscripció a la porta que deia: "Aquesta no és la porta d'entrada. La porta d'entrada està a l'interior." Ell va mirar dins la capella, i va veure que la capella era molt petita, que tenia una finestra però no tenia cap més porta. On era la porta? Era un missatge. La porta està dins, dins nostre. Qui vulgui entrar a la casa de Déu, qui vulgui trobar-se amb Déu, té una porta, el seu cor.

A vegades no donem importància a la nostra consciència, al nostre cor, que divaga i divaga, i es perd. Però aquí hi ha la porta, la porta està dins. Per això Jesús dirà: "Benaurets els nets de cor perquè veuran Déu." I sant Francesc, en una de les seves admonicions dirà: "Els nets de cor són aquells que no paren mai de veure i adorar el Senyor Déu vivent i veritable" (Adm. 16). Amb això sant Francesc vol dir que l'home és en la mesura en què està en la presència de Déu. El cor està fet per ser la porta, el lloc d'adoració, el lloc d'accés a Déu.

Però nosaltres hem tapiat aquesta porta. Com mai, la porta està tapiada. Com deia Nietzsche, "Déu ha mort", però no només això, sinó que l'hem matat, i l'hem tapiat i hem amuntegat un munt de pedres a sobre. Parlem de tot però no d'Ell. Ha quedat mort, callat, però hi és. Cal obrir aquesta porta. És la nostra feina com a cristians: obrir aquesta porta en el nostre

cor, i en el cor de tots els homes. És la salvació del món. Sense Déu el món no té sentit. Com deia un cardenal africà: "O Déu o el no-res."

Per això Jesús dirà: "Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats, que jo sóc benèvol i humil de cor i trobareu el repòs que tant desitjàveu." Ell ens mostra el camí d'accés a aquesta porta. Ens mostra el camí de la felicitat: "Feliços els pobres..." Parla de la felicitat, però d'una felicitat curiosíssima, perquè és una felicitat que és compatible amb la pobresa, amb el plor, amb el ser perseguit, amb passar fam i set. Com dirà l'evangeli de sant Joan: "Us donaré una alegria que ningú no us podrà prendre." Ni la mort, ni la vida, ni el present, ni el futur, ni res de res ens pot separar de l'amor de Déu que s'ha manifestat en Jesucrist; ningú ens podrà separar de la seva joia, perquè, en definitiva, aquesta joia és configurar-se, revestir-se de Crist. Crist és el pobre, és el qui plora, és el perseguit, el que té fam i set. La seva vida és així, no té ni on recolzar el cap. Plorava, tenia fam i set de justícia, era perseguit. Les Benaurances són el seu retrat. I, enmig d'això, és el misericordiós i el qui porta la pau.

Una de les coses més urgents al nostre món és obrir aquesta porta del cor, que és molt petita, que és gairebé la cosa més senzilla. Però l'hem d'obrir perquè la persona humana té la capacitat de fer sortir d'aquest cor la guerra i la pau. El cor humà és capaç de tot, del bé i del mal, però hem d'obrir la porta que mena a Déu perquè hi pugui entrar, pugui viure en nosaltres i configurar-nos a Jesucrist, que és el benaurat, que és aquell que ens mena a la vida, a la felicitat.

PLANTAR LA TENDA

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

“... Que la Paraula de Crist tingui estada entre vosaltres en tota la seva riquesa...” (Col 3,16)

Aquesta frase em va ressonar una tarda resant vespres. Que la Paraula vivent habiti en el nostre cor i assereni, pacifiqui, il·lumini el nostre interior. Vaig pensar de seguida en aquella frase de sant Francesc on recomana que descansi l'Esperit del Senyor en nosaltres i faci habitació i sojorn (2 Cta Fidels 48).

I és que per a sant Francesc l'Evangeli és Jesús, Jesús vivent i ressuscitat, de manera que romanent la Paraula en el nostre cor, l'Esperit de l'Escriptura (Adm 7,3) hi habita. No sols això sinó que tal com diu de forma molt bella l'evangeli de Joan: “...Qui m'estima, guardarà la meva Paraula, el meu Pare l'estimarà i vindrem a fer estada en ell...” (Jn 14,23).

El desig fonamental de Jesús està en habitar amb nosaltres, habitar en nosaltres: “...Sóc a la porta i truco, si escoltes la meua veu i obres la porta, entraré i soparé amb tu i tu amb mi...” (Ap 3,20). I, en la plenitud dels temps, el disseny de Déu igualment és habitar amb nosaltres:

“... Llavors vaig veure baixar del cel venint de Déu, la ciutat santa, la nova Jerusalem, abillada com una núvia que s'engalana per al seu espòs. I vaig sentir una veu forta que proclamava des del tron: “Aquest és el tabernacle on Déu habitarà amb els homes. Ells seran el seu poble i el seu Déu serà “Déu que és amb ells...” (Ap 21,2-3).

És aquest el sentit del verb romandre (*menein*), tant important en l'evangeli de Joan: “...On romans? On habites? – Veniu i ho veureu... I romangueren amb Ell tot el dia” (Jn 1,39). Estar amb Jesús, romandre llarga estona amb Ell és la clau de la vida cristiana. I això s'aconsegueix amb la lectura orant de l'Evangeli. Recordo un fragment dels *Relats d'un Pelegrí Rus* on el protagonista es troba amb un capità que era esclau de la beguda, i aquest li explica que un monjo li va dir que al seu germà li passava igual:

“... i ara et diré què el va ajudar: el seu pare espiritual li va donar un Evangeli i li manà categòricament que, quan tingués ganes de beure, a l'acte en llegís un capítol; si en tornava a tenir ganes, que llegís el següent. El meu germà ho va fer així i, en poc temps, li va desaparèixer el desfici per la beguda...”¹

De manera que Jesús segueix guarint amb la seva presència en l'Evangeli. El gran disseny de Déu en l'Encarnació és de plantar la tenda entre nosaltres, per conuiu-hi, guarir-nos i omplir-nos de la seva Plenitud (Jn 1,16). És l'acompliment de la profecia de l'Emmanuel, “Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món...” (Mt 28,20)

1. ANÒNIM RUS, *Relats sincers d'un Pelegrí al seu pare espiritual*, Col. Clàssics del Cristianisme 2, Fac. Teol. Cat. 1988, p. 57.

CHARLES PÉGUY

IGNASI MUNDET

Introducció

Aquest article, basat en una xerrada feta a l'església de Pompeia fa uns anys, vol ser una breu introducció a la vida i l'obra de Charles Péguy. L'autor, que no és cap expert en Péguy, es donaria per satisfet si aquest text permetés a altres persones descobrir aquest escriptor fascinant. Si hagués d'aconsellar-ne una sola obra, triaria sense dubtar *El pòrtic del misteri de la segona virtut*.

Charles Péguy va ser un escriptor francès en llengua francesa. Va néixer el 1873 a Orleans, una ciutat a un centenar de quilòmetres al sud de París. Va morir el 1914, als 41 anys, prop de Villeroy, no gaire lluny de París, en una batalla de la Primera Guerra Mundial.

Va ser escriptor, periodista, poeta i dramaturg. Tot i no haver escrit cap tractat sistemàtic de filosofia, els seus textos revelen un pensament original i coherent que inclou una visió àmplia, perspicaç i crítica sobre la modernitat. Recentment, Camille Riquier ha publicat un llibre enterament dedicat al pensament filosòfic de Péguy. És una bona referència per trobar-hi una síntesi del seu pensament.

Péguy ha tingut una influència notable a la teologia, especialment a través de la seva obra poètica. Un dels teòlegs més importants del segle XX, Hans Urs Von Balthasar, escriu al respecte: "Péguy certament no va ser un especialista en teologia, però contemplant pacientment la realitat una i única, natural- sobrenatural, aprofundint i comparant incansablement les seves intuïcions primeres, va aconseguir obrir una esclatxa per a una teologia plena de l'esperança. Péguy es va fer notar, de manera callada però incon-

tenible, en una reestructuració de l'edifici teològic."

Péguy va escriure molt. La seva obra completa està publicada a la Pléiade, la col·lecció més prestigiosa de literatura en francès, on ocupa tres volums de prosa i un volum de poesia. El volum de poesia té 1600 pàgines, i els de prosa en tenen cadascun un nombre semblant.

L'estil de Péguy és peculiar. És, almenys a primer cop d'ull, incansablement i de vegades desesperadament repetitiu, contradient un dels principis centrals del bon estil en llengua francesa. En realitat, tot i que les idees hi apareixen sovint repetides varies vegades seguides, cada cop ho fan amb un matís nou, de la mateixa manera com un seguit de pinzellades van configurant la imatge d'una pintura. Es tracta d'una aposta estètica que influencia la manera d'endinsar-se en les idees. Escriu von Balthasar sobre això: "El caràcter letànic del seu estil és, com va reconèixer Gide, un principi estilístic profund. Té quelcom de la repetició kierkegardiana, i quelcom també del contínuum *bergsonià*, del corrent ininterromput de la realitat que passa, causant la sensació del seu inesgotable desplegament." (Hi ha hagut qui s'ha mirat l'estil de Péguy amb menys paciència i reverència que von Balthasar.

S'explica que quan van dir a François Mauriac que s'estava traduint un llibre de Péguy a l'anglès, ell va respondre que, ja que hi estaven posats, també el podrien traduir al francès.)

Péguy s'ha traduït molt poc al català. Les úniques traduccions que coneix l'autor són *El misteri dels sants innocents*, aparegut l'any 1964 a Edicions 62, i *El pòrtic del misteri de la segona virtut*, que es va publi-

car a la Col·lecció Clàssics del Cristianisme l'any 1989. El primer està exhaurit, però el segon encara es pot trobar.

En castellà s'ha traduït bastant més, també recentment. Ediciones Encuentro n'ha traduït la majoria de les obres principals, i també l'editorial Nuevo Inicio.

Sobre Péguy hi ha molta bibliografia. Un dels autors que més ha escrit sobre Péguy és Jean Bataire (1927-2013). Bataire és l'editor de la majoria d'edicions recents de Péguy a Gallimard. Fa uns pocs anys va aplegar en un volum de la col·lecció Folio un recull de textos que du per títol *Péguy tel qu'on l'ignore*, i que ofereix una molt bona mostra del pensament de Péguy. El pròleg d'aquest llibre fa un repàs molt informatiu sobre com ha evolucionat la visió sobre Péguy des de la seva mort fins als nostres dies.

Cal dir que la recepció de l'obra del nostre autor a França no ha estat plàcida. Hi

ha hagut molts malentesos, sobretot a rel de l'apropiació que en va fer el règim de Vichy, i això malgrat l'enorme estima que tenien per Péguy la majoria dels dirigents de la resistència, començant per De Gaulle mateix, i malgrat el rebuig que sentia Péguy per l'antisemitisme. Només cal llegir *Notre Jeunesse* per fer-se'n una idea.

Un escriptor actual que també ha escrit sobre Péguy és Alain Finkielkraut, autor de *Le mécontemporain*. Es tracta d'un assaig de lectura molt agradable i útil per conèixer Péguy, escrit des d'una admiració explícita. Finkielkraut és un personatge força conegut a la França actual, on intervé en nombrosos debats culturals. Als anys 68 es va entusiasmar amb la revolta del mes de maig, però posteriorment en va acabar molt desenganyat, com tants d'altres.

Hans Urs Von Balthasar va dedicar el tercer volum de la primera part de la seva *Trilogia* a estudiar amb profunditat set

autors cristians. La *Trilogia*, que malgrat el nom consta de quinze volums, és potser l'obra més famosa de Von Balthasar. El tercer volum de la primera part està dedicat a set autors cristians, entre ells Dante, Sant Joan de la Creu, Pascal i Péguy. Això dona una bona mesura del gran valor que donava Von Balthasar a l'obra de Péguy. El text dedicat a Péguy, que ocupa unes cent pàgines a la traducció en castellà d'Ediciones Encuentro, és una exposició magnífica, densa però lúcida, del pensament de Péguy i de la seva estètica.

Altres referències excel·lents sobre Péguy són l'obra de Charles Moeller: *Cristianisme i Literatura*, una obra enciclopèdica, que tracta molts autors cristians del segle XX sobretot, i la monografia de Camille Riquier, que hem mencionat abans, sobre el pensament filosòfic de Péguy.

Biografia

Ja hem dit que Charles Péguy va néixer al 1873 a Orleans. El seu pare, que era ebenista, va morir quan Charles tenia deu mesos. En quedar vídua, la mare va aprendre a embogar, l'ofici de canviar la palla del seient de les cadires.

Charles Péguy va passar la infantesa en un ambient de pobresa, viscuda, com ell mateix escriu, amb molta dignitat. Un ambient on les virtuts de l'austeritat i l'amor per la feina ben feta es vivien amb senzillesa i convicció. Amb els anys, Péguy mai no va arribar a tenir una situació econòmica tranquil·la, i va passar èpoques de moltes dificultats.

L'any 1885, en acabar l'escola primària, va entrar a estudiar a un Lycée (escola secundària) d'Orleans, gràcies a una beca municipal. Anys després recordarà la fascinació que li va produir aprendre les primeres declinacions llatines, la gratitud de veure's agraciat amb la cultura clàssica com un regal.

Péguy sempre va admirar la institució de l'escola de la república francesa, que veia com un reducte de dignitat i serietat personalitzada en la majoria dels seus mestres.

L'any 1894 va entrar a l'École Normale Supérieure per estudiar filosofia, després d'intentar-ho sense èxit els dos anys precedents. (L'École Normale Supérieure pertany a la xarxa de les *grandes écoles* franceses, un sistema paral·lel a l'universitari però amb un nivell acadèmic molt superior. Per a entrar-hi cal superar uns exàmens particularment durs.) A l'École Normale va tenir com a mestres Romain Rolland i Henri Bergson. A l'època que entra a l'École Normale, Péguy perd la fe i es fa socialista.

L'any 1895 comença a estudiar amb profunditat la figura de Joana d'Arc, de qui admira, en aquells moments, l'heroisme i la solidaritat. Visita Domrémy, el lloc on va néixer Joana d'Arc, i Vaucouleurs, el punt de partida de l'expedició de Joana

d'Arc. Després d'aquestes visites, Péguy comença a redactar el drama *Joana d'Arc*, que publicarà dos anys més tard.

El 1897 es casa amb Charlotte Baudouin, germana de Marcel Baudouin, amb qui Péguy havia tingut una estreta amistat i que havia mort un any abans. Tant Marcel com Charlotte Baudouin eren de fermes conviccions socialistes i anticlericals. Péguy i la seva dona van tenir quatre fills, el més petit dels quals va néixer poc després de la mort de l'escriptor.

L'afer Dreyfus

El 1898 Péguy comença a implicar-se a fons amb l'afer Dreyfus, que serà el rerefons de molts dels textos amb contingut polític que escriurà Péguy. Alfred Dreyfus era un capità de l'exèrcit francès que va ser detingut el 1894 acusat de traïció, a partir de la similitud entre la seva cal·ligrafia i la d'un document amb informació confidencial trobat a la paperera de l'agregat militar de l'ambaixada alemanya (Alemanya i França no tenien bones relacions en aquella època). Sense cap més indici, va ser condemnat per un tribunal militar a deportació de per vida a la Guaiana Francesa. Poc després es va descobrir l'autèntic autor de la filtració, el major Ferdinand Walsin Esterhazy, però, malgrat les proves aclaparadores que l'inculpaven, un tribunal militar va declarar Esterhazy innocent, i la condemna de Dreyfus no va ser revisada. Immediatament, tot França es va dividir en dos blocs: un, partidari de revisar el cas Dreyfus i declarar-ne la innocència, els *dreyfusards*, i l'altre, partidari de deixar la qüestió com estava, els *antidreyfusards*.

Dreyfus era jueu, i un ingredient central des del primer moment del conflicte era l'antisemitisme que es respirava en alguns ambients de la societat francesa. El 1898 es va reobrir el cas Dreyfus gràcies a la pressió de diversos polítics i escrip-

tors, entre ells Jaurès i Zola. Péguy s'hi va alinear des del primer moment, juntament amb el seu amic periodista Bernard Lazare, un dels primers en creure i proclamar la innocència de Dreyfus. Val a dir que l'afer Dreyfus va polaritzar molt profundament la societat francesa, adquirint connotacions completament alienes al conflicte que l'havia fet néixer. Anys més tard, Péguy es lamentaria a *Notre Jeunesse* que l'afer va degenerar quan va ser instrumentalitzat per Jaurès, Combes i Hervé, com a excusa per les seves polítiques anticlericals i l'hostilitat cap a l'exèrcit.

L'evolució judicial de l'afer va ser lamentable. Dreyfus va ser jutjat diverses vegades més, primer per reduir-li la pena, quan era obvi que era innocent; després per amnistiar-lo, però sense reconèixer la seva innocència. I no va ser fins el 1906 que es va anul·lar el seu judici inicial.

Cahiers de la quinzaine

El 1898, Péguy funda una llibreria i editorial socialista, la Librairie George Bellais. Hi publica, entre d'altres, la seva obra *Premier dialogue de la cité harmonieuse* (Primer diàleg de la ciutat harmoniosa), un projecte compartit inicialment amb Marcel Baudouin, on descriu el seu model de societat socialista utòpica. L'any següent, Péguy perd el control de la seva editorial arran de problemes financers. Poc després, un congrés de partits socialistes francesos aprova el control sobre la premsa socialista. Això porta a Péguy a trencar amb els nous amos de la Librairie George Bellais, que acceptaven la censura de part del partit i van tractar Péguy d'anarquista perquè no s'hi volia sotmetre.

Posteriorment, Péguy inicia un nou projecte editorial, al qual dedicarà la resta de la seva vida: els *Cahiers de la Quinzaine* (els Quaderns de la Quinzena). Els *Cahiers* eren una publicació quinzenal. Els volums eren monogràfics i cada un tenia el seu edi-

tor. S'hi publicava literatura, política, història i filosofia. Péguy hi va publicar pràcticament tota la seva obra a partir del 1900, any en què surt el primer número. Molts altres autors hi van trobar lloc també. Com a director dels *Cahiers*, Péguy en supervisava tot el procés de l'edició, buscava l'editor de cada volum, a qui donava plena llibertat per triar els autors, corregia les galeres, s'ocupava dels subscriptors, del finançament, etc.

En algunes ocasions entrava en debat amb els autors que publicaven els *Cahiers*, contestant els seus plantejaments en articles que apareixien en números posteriors de la revista. Per exemple, *Notre Jeunesse*, una de les obres polèmiques més reeixides de Péguy, apareix als *Cahiers* com a resposta a una contribució de Daniel Halévy, apareguda als mateixos *Cahiers*. De vegades el debat podia continuar donant lloc a diàlegs formats per dos, tres o més articles per part de cada autor. Péguy gestionava els *Cahiers* amb un notable "fair play" i no feia valer la seva posició de director per impedir que s'hi publicuessin contribucions que el contradiguessin. Més aviat les publicava i després responia amb un altre article.

Péguy va ser conseqüent amb la seva visió de l'economia en la gestió dels *Cahiers*. El preu de la subscripció era variable en funció de les possibilitats de cada subscriptor. Una bona quantitat de subscriptors rebien els *Cahiers* pràcticament de franc. Aquest plantejament feia difícil la sostenibilitat econòmica del projecte, que va passar moments de molta incertesa. Tot i això, en algunes èpoques va ser una revista amb una enorme vitalitat. Va arribar a publicar un suplement infantil en el qual es va implicar Jeanne Maritain, la germana de Jacques Maritain.

Jacques Maritain

Péguy va tenir molta relació amb la família Maritain, tant amb els germans Jacques

i Jeanne Maritain com amb la seva mare. Amb Jacques va coincidir en el seu entusiasme inicial per Jaurès, fundador del Partit Socialista Francès, que havia estat prèviament professor de filosofia. Jaurès era una persona molt eloqüent i tenia una bona colla de seguidors. Posteriorment, tant Maritain com Péguy se'n van allunyar. Maritain i Péguy també van compartir l'entusiasme per Bergson, un entusiasme que a Péguy li va durar tota la vida, mentre que en el cas de Maritain es va anar esvaint.

El 1907 Péguy confessa el seu retorn al catolicisme a Jacques Maritain, que abans ja s'havia convertit al cristianisme. Segons un amic íntim, el desencadenant va ser la lectura de la Passió segons Sant Mateu. Però la joia del retrobament de la fe tindrà per a Péguy, durant la resta de la seva vida, un costat amarg i conflictiu: l'oposició de la seva dona a acompanyar-lo en aquest camí o a batejar els seus fills. Potser per aquest motiu, Péguy es va mantenir allunyat dels sagraments malgrat la seva conversió. Poc després de la mort de Péguy, però, la seva vídua es va convertir al catolicisme i va fer batejar els seus quatre fills.

Paradoxalment, el retrobament de la fe també va ser una font de conflictes i malentesos entre Péguy i Maritain. Cal tenir present que Maritain va tenir la sort de convertir-se juntament amb la seva dona Raïssa, influïts tots dos per Léon Bloy. Maritain i Raïssa es van incorporar a l'Església amb un entusiasme inicial que va anar *in crescendo*, especialment amb la descoberta de sant Tomàs d'Aquino. Maritain retreia a Péguy el que ell pensava que era una manca d'empenta, i que potser era en realitat el patiment que causava a Péguy la incomprensió de la seva dona. Maritain va fer un intent de convèncer la dona de Péguy que accedís a batejar els seus fills. El resultat va ser desastrós i anys més tard Maritain es va penedir de la seva falta de

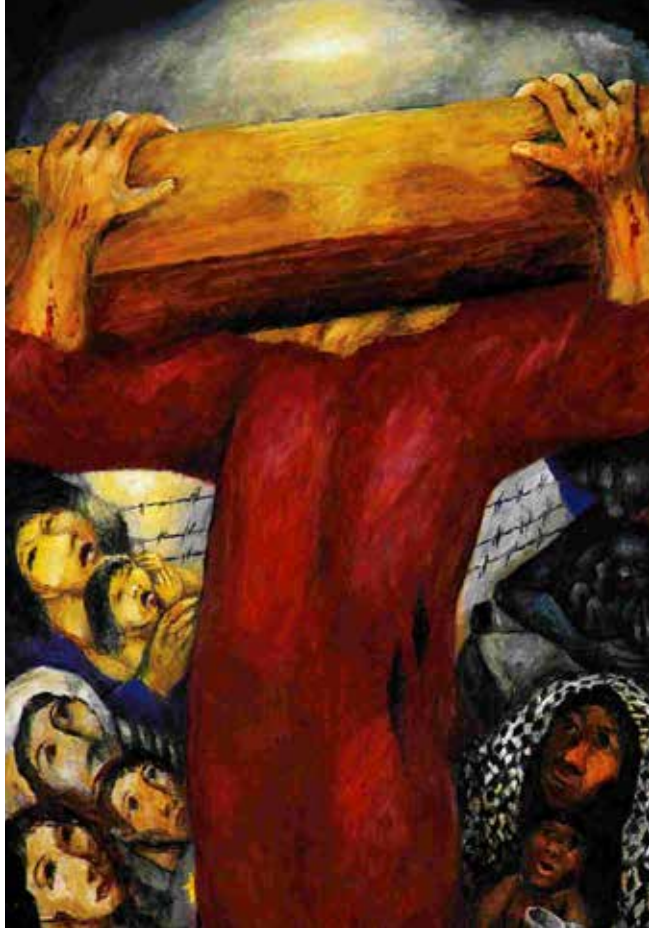
tacte en aquella gestió, potser a conseqüència d'un entusiasme de nou convers poc temperat per la caritat.

Obres principals

El 1910 Péguy publica *El Misteri de la Caritat de Joana d'Arc*, una revisió de la seva obra anterior, que enriqueix amb la perspectiva cristiana. Aquell mateix any publica *Notre Jeunesse*, on explica la seva visió del dreyfusisme, del qual no renega en absolut malgrat la seva conversió al Cristianisme. Hi explica la degeneració del dreyfusisme que acaba identificant-se, a ulls de molts, amb l'anticlericalisme de Combes. Per aquest motiu, hi havia qui trobava contradictori que Péguy, un cop convertit al cristianisme, seguís sent dreyfusà. Péguy també critica a *Notre Jeunesse* que el dreyfusisme s'acabés identificant amb l'antimilitarisme d'Hervé. Tant l'anticlericalisme com l'antimilitarisme eren, a ulls de Péguy, traïcions a l'esperit original del dreyfusisme. En aquest moment, quan escriu *Notre Jeunesse*, ja ha trencat completament amb Jaurès, a qui dedica unes paraules duríssimes.

El 1911, Péguy publica *El Pòrtic del Misteri de la Segona Virtut*, i l'any següent: *El Misteri dels Sants Innocents*. El 1913 apareix *Eva*, que en paraules de Bastaire, és "una summa teològica i mística del Cristianisme de Péguy, una epopeia d'innocència perduda i de l'encarnació del Fill de Déu a la història humana."

Simultàniament a aquestes obres poètiques, Péguy va seguir publicant assaigs els darrers anys de la seva vida. A *Argent* (Diners), partint del record de la dignitat amb què va veure viure la pobresa durant la seva infantesa, exposa com la burgesia capitalista ha convertit el treball en una mercaderia, en un valor de borsa amb el qual especular. També publica dues apologies de Bergson, en les quals lamenta

la inclusió d'algunes de les seves obres a l'Índex. Hi defensa que Bergson podria ser el millor aliat en la lluita de l'Evangeli contra la llibreta d'estalvis, que per a Péguy és el breviari del món modern.

Totes aquestes obres, tant les poètiques com els assajos, apareixen publicades als *Cahiers*.

El setembre de 1914 Péguy mor a l'inici de la Batalla del Marne. El febrer de 1915 neix el seu quart fill.

El Péguy polític

Des de la seva primera joventut, Péguy s'involucra amb el socialisme de tradició francesa de Fourier o Proudhon. Aquesta tradició desapareix al 1899 amb el Congrés d'Unificació de les Esquerres i la creació del Partit Socialista, obra sobretot de Jean Jaurès, que adopta nombrosos elements del pensament comunista.

Péguy escriu al 1910 a *Notre Jeneusse*: “Cal tenir ben present que no hi havia res en comú entre el socialisme de llavors, el nostre socialisme, i el que coneixem avui dia amb aquest nom.” En la visió de Péguy, la filosofia autèntica del socialisme combina la solidaritat amb la filosofia del productor, que col·loca el treball al centre de la societat i no els diners. La ciutat harmoniosa es construeix amb el treball ben fet. Conseqüentment, Péguy s’oposa, per exemple, a les vagues i als sabotatges, eines habituals en els socialistes de nova fornada. Alhora, afirma que els primers a sabotejar el treball no són els sindicalistes, sinó els burgesos que l’han convertit en una mercaderia.

Péguy no és progressista, en contrast amb el socialisme d’avui dia. Identifica el progressisme amb una pseudo-religió, i això el porta a afirmar que la modernitat, lluny de ser atea, és autoatea, perquè s’autodivinitza a través de la fe en el progrés.

Péguy es considera revolucionari, però el que ell entén per revolució no és ni el trencament amb el passat ni la pràctica de la transgressió per amor a l’art. Vegem dues cites de Péguy sobre el tema de la revolució. La primera, és un fragment d’un text de 1901, que es diu *La grippe*: “Quan els meus amics van tornar a visitar-me, em van trobar allitat. Un atac una mica seriós de la grip habitual m’havia sorprès pel mal temps en un excés de cansament sobrevingut després d’un excés de feina. Em vaig afanyar a tranquil·litzar-los:

Us he de reconèixer que aquesta malaltia ha posat traves al diletantisme en el qual, com sabeu, m’esplaio. Però no us amoïneu, estic molt millor perquè he emprat els mitjans revolucionaris.

Què voleu dir? Us heu colpejat violentament el pit? - Pregunta en Pierre Baudouin - Us heu enfilat a la taula? Heu emès clams inarticulats? Heu estabornit el vostre doctor? Heu incendiat la vostra casa?

Res, m’he ficat al llit i m’he quedat tranquil. - I afegeix: - El mètode burgès consisteix a imaginar que es pot posar remei als mals sense tocar les causes reals dels mals; el mètode revolucionari consisteix en constatar que no es posa remei als mals si no és atacant les causes reals dels mals.”

L’altra cita és d’un text del 1904 amb títol *La revolució és una tradició més plena*: “Una revolució és la crida des d’una tradició menys perfecta a una tradició més perfecta. Una revolució no és veritablement ni plenament revolucionària i no triomfa com a revolució a menys que arribi a fer sorgir i brollar una humanitat més profunda que la humanitat de la tradició a la qual s’oposa. Només val si fa intervenir una humanitat més profunda i pròpiament més tradicional que la humanitat corrent, que la humanitat actual, usual, que la humanitat coneguda.” La revolució que Péguy proposa com a ingredient crucial per a la construcció de la ciutat harmoniosa (fins i tot abans de

convertir-se al cristianisme) és la conversió dels cors a una solidaritat més gran.

Escriu a *Notre Jeunesse* que l'Església s'equivoca donant molta importància al modernisme filosòfic, el positivisme i el científisme, que per a Péguy són heretgies de pa sucat amb oli, ignorant en canvi el "modernisme del cor", que és molt pitjor perquè ataca directament la caritat. Aquí Péguy sembla fixar-se més en les actituds d'alguns membres concrets que no pas en la globalitat de l'Església. Sembla ignorar, per exemple, l'Encíclica *Rerum Novarum* de Lleó XIII, o l'obra social que l'Església va desenvolupar al llarg del segle XIX com a resposta a la misèria dels ambients obrers. Però, deixant de banda que el judici que fa Péguy és en part injust cap a l'Església, l'essència del seu argument és plenament evangèlic i molt pertinent per entendre el nostre món: tant la corrupció del cor com la corrupció del pensament són dolentes, però és molt pitjor la corrupció del cor. Sovint, la corrupció del pensament és una conseqüència de la corrupció del cor ("qui no viu com pensa, acaba pensant com viu").

El Péguy filòsof

Els tres filòsofs de referència per a Péguy van ser Pascal, Descartes i Bergson. Va llegir molt Pascal, i va articular moltes de les seves reflexions partint de la teoria dels Tres Ordres o àmbits pascalianos: l'ordre de la carn, l'ordre de l'esperit i l'ordre de la caritat. Péguy associa a cada un d'aquests ordres un model suprem. A l'ordre de la carn li associa l'heroi. A l'ordre de l'esperit, el geni. I a l'ordre de la caritat, el sant. I considera que en Joana d'Arc hi conflueixen les tres qualitats, heroïna, geni i santa.

L'interès de Péguy per Descartes és més una posició de partida que no pas d'arribada, té una gran confiança en la raó que, amb el pas del temps i les experièn-

cies amargues, anirà matisant. Dedica un dels seus primers textos a la raó, un text que s'anomena *De la raison* (Sobre la raó), que de vegades sembla identificar amb la consciència personal, i de la qual defensa la llibertat per sobre de tot poder polític. Aquí, Péguy sembla pensar especialment en els intents del partit socialista de controlar la premsa i el debat de les esquerres.

Qui va marcar més el pensament de Péguy a nivell filosòfic va ser Bergson. Péguy va ser-ne alumne i va professar-li un respecte i un reconeixement que era mutu. Bergson deia que Péguy va ser dels seus deixebles que més bé el van comprendre.

Bergson és un personatge cabdal en la filosofia del tombant del segle XIX al XX. Va construir un sistema de pensament original que trencava amb el positivisme i el racionalisme hegemònics en aquell moment i que, enfront d'un científisme reduccionista, revaloritzava l'experiència espiritual. En contra de Plató i Descartes, que prenen com a model del pensament filosòfic la geometria, Bergson tria com a models la biologia, la psicologia i la sociologia, àmbits en els quals preval l'ésser en moviment per sobre de l'ésser estàtic.

Péguy diu que Bergson va reintroduir la vida espiritual al món, en un món dominat pel positivisme i el científisme. Escriu al 1914, poc abans de morir, dirigint-se a Bergson: "Sou vós qui heu reobert en aquest país les fonts de la vida espiritual."

Jacques Maritain, fins i tot quan ja se n'havia allunyat, reconeix a Bergson el mèrit d'haver retornat el dret d'existir a la metafísica i a la mística, tot i retreure-li un component irracional.

Malgrat que tres de les obres cabdals de Bergson van ser incloses a l'Índex, Bergson va influir en molts pensadors cristians, com per exemple Emmanuel Mounier, o Jean Guitton. Sembla que al final de la seva vida Bergson va estar molt a prop del

catolicisme, que veia com la culminació del judaisme (Bergson era jueu no observant). Finalment, Bergson no es va batejar, probablement per un sentiment de solidaritat envers els jueus, en un temps en el qual l'antisemitisme havia mostrat la seva cara més criminal. Va morir el 1947.

Un dels trets bàsics del pensament de Bergson, que Péguy assumeix, és l'oposició entre realisme i pensament sistemàtic. Tots dos, tant Bergson com Péguy, prenen partit pel realisme, en contra de les teories filosòfiques de moda en aquella època (l'idealisme de Hegel, el científisme, el positivisme, etc.). Von Balthasar escriu al respecte: "Allò que Péguy fomenta i pren de Bergson és la visió de la realitat que injustament s'acusava de superba, sobrehumana i agnòstica, mentre que es lloava el mètode discursiu com a humà, modest i clar, com a científic, quan realment és tot el contrari. Pretendre captar la realitat i expressar-la exhaustivament amb un discurs sense fi és ni més ni menys que titanisme, la presumpció de la ciència moderna d'igualar-se a Déu, quan de fet la realitat és inesgotable."

Un altre tret important de la filosofia de Péguy és el seu antimodernisme. Aquesta qüestió es desenvolupa en un llibre excel·lent de Rémi Brague, *Modérément moderne* (traduït al castellà a la Biblioteca de Autores Cristianos). Brague reconeix en Péguy haver detectat per primer cop la natura parasitària de la modernitat. N'extrec aquesta cita de Péguy de l'any 1907: "En realitat, amb un aplom impertorbable, i que és possiblement la seva única invenció, el món modern viu quasi enterament de les humanitats passades, que menysprea i fa veure que ignora, de les quals ignora veritablement les realitats essencials, de les quals no ignora les comoditats, els usos, abusos i altres utilitzacions. L'única fidelitat del món modern és la fidelitat del parasitisme."

Péguy i la fe

Ja hem dit que Péguy va retornar al catolicisme pels volts de l'any 1907. En moltes ocasions va escriure sobre la seva redescoberta de la fe, emfatitzant que la seva conversió no va consistir en llençar a les escombraries els seus anys anteriors. Al contrari, ell parla de la seva conversió com un aprofundiment. (Aquí, com en altres ocasions, Péguy recorda Chesterton. Pensem en la història que Chesterton explica a *Ortodòxia* d'un home que, després de recórrer el món, i sense recular en cap moment, torna a casa seva i la redescobreix com si fos una novetat.)

Hi ha dues idees recurrents als textos de Péguy sobre el cristianisme: el misteri de l'Encarnació i l'esperança. El misteri de

l'Encarnació, que Déu es fes home per salvar-nos, i que la salvació ens vingui a través dels sagraments, a través de la carn, ens ensenya que la frase del Gènesi que diu "Déu veié que tot el que havia fet era molt bo" segueix vigent després del pecat original. I fa impossible establir una jerarquia que col·loqui l'ànima per sobre de la carn. D'aquí es deriva una visió incondicionalment positiva cap a la carn, malgrat tot el dolor que provoca el pecat, dolor que certament Déu no s'estalvia en fer-se home.

El contrari d'aquesta visió positiva sobre la carn és l'espiritualisme, que està al darrere de moltes heretgies des dels inicis del cristianisme fins avui dia. Molts dels desgavells antropològics actuals (banalització de la sexualitat, consumisme, submissió de les nostres vides a la tecnologia, deliris transhumanistes) són també manifestacions d'un espiritualisme més o menys explícit, cosa que fa particularment rellevant als nostres dies el pensament de Péguy. El nostre autor emfatitza la importància de la realitat encarnada, que cap idea pot nodrir l'esperit humà si no s'encarna. L'opció per la realitat encarnada enfront de l'espiritualisme és un altre punt que Péguy comparteix amb Chesterton i altres autors més recents, entre els quals no ens podem estar de mencionar Fabrice Hadjadj, un dels autors contemporanis més interessants i profunds.

El Pòrtic del Misteri de la Segona Virtut

Péguy va escriure dues obres en forma de drama i amb un nom que comença amb la paraula "Misteri": *El Misteri de la caritat de Joana d'Arc* i *El Misteri dels Sants Innocents*. La paraula "Misteri" es refereix a una forma literària, propera al teatre, molt popular a l'Edat Mitjana. A les terres de parla catalana encara perviu una mostra d'aquest gènere literari d'origen medieval, *El Misteri d'Elx*.

El Pòrtic del Misteri de la Segona Virtut, més que un altre "Misteri", és el poema d'entrada a un "Misteri", i per això l'anomena "Pòrtic". En lloc de ser un diàleg, pren la forma d'un monòleg, on és Déu mateix qui parla. La "Segona Virtut" del títol es refereix a la segona virtut teològica: l'esperança. Acabarem aquest article citant uns fragments del prefaci que escriu Jean Basteire a l'edició a Gallimard de *El Pòrtic del Misteri de la Segona Virtut*.

"Un gran text no és només bonic, crea vida, té una influència seminal. És el cas, per exemple, dels *Miserables* de Víctor Hugo, o les *Il·luminacions* d'Arthur Rimbaud. Entre les obres de Péguy, cap ha jugat millor aquest paper fecund com *El Pòrtic del Misteri de la Segona Virtut*. Se n'han beneficiat innumerable lectors, alguns n'han tret la força d'una resurrecció íntima."

"Es tracta d'una cosa ben diferent d'una fortuna temporal, lligada al clima d'una generació. El punt d'impacte del *Pòrtic* és la ferida per on s'escapa en tot home la sang de l'ànima. A l'anèmia de l'ésser, quan hom no desitja més que adormir-se o morir, Péguy oposa una cura radical. No ho fa a través de raonaments, i menys encara amb amonestacions o consignes. L'horroritza la moral i se'n fum de la psicologia. La seva teràpia és espiritual i té per instrument el poema."

"Péguy va escriure el *Pòrtic* en plena desesperació, enmig d'un camp de ruïnes. Excepte els seus fills, res s'havia salvat d'allò que donava un sentit a la seva vida. La traïció del dreyfusisme i l'enviliment del socialisme havien enderrocat la seva fe revolucionària, enverinat la gestió dels *Cahiers* i destruït la seva llar. I, per acabar-ho d'espatllar, un amor impossible el consumia."

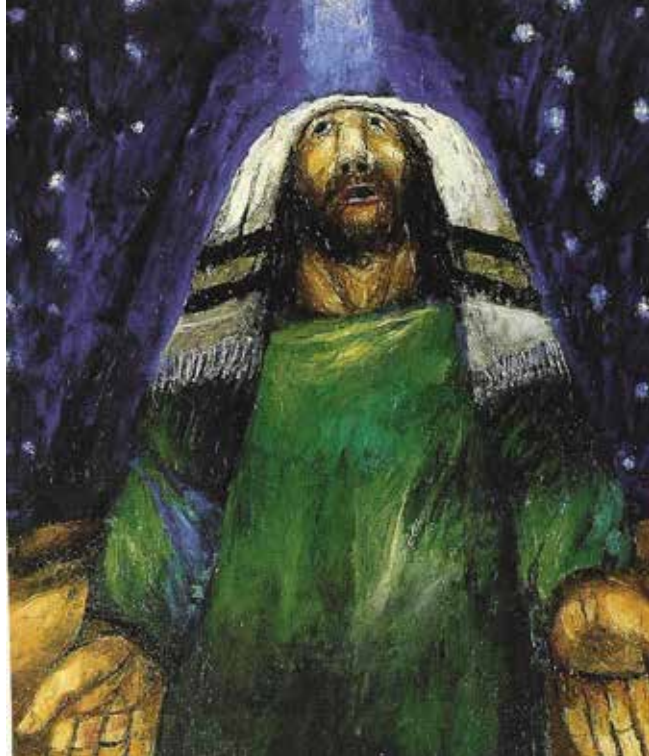
"L'obra deu a aquestes circumstàncies una tensió existencial que li permet d'evitar un bon nombre de paranys. Massa sovint

se n'ha fet una lectura ensucrada i parcial, a fragments, que ignora tot el que la seva tendresa té de patiment purificat, d'amargor transfigurada. En realitat, el *Pòrtic* encarna fil per randa allò mateix que el mateix text diu de l'aigua dolenta convertida en font de vida. És una de les moltes metàfores que fa servir Péguy per explicar com actua Déu a través de l'esperança. Conduïda per l'esperança, la poesia assolix aquí el seu ofici més elevat, que no és pas d'abelliment, sinó de conversió, de mort-resurrecció, de fer sortir la llum de la dissort.”

“Allò que és admirable al *Pòrtic* és que, amb paraules sortides de la terra, amb imatges carnals que no tenen res de filosòfic, amb moviments del cor propis de qualsevol criatura, Péguy revoluciona el cristianisme en el sentit que, com diu en un altre lloc, “una revolució és una crida d'una tradició menys perfecta a una tradició més perfecta”. La seva teologia de l'esperança arruïna definitivament el jansenisme, i estassa la via real de l'Evangelí, massa temps embandissada per pors que fan escarni de la creu del Crist.”

“L'autor del *Pòrtic* no només capgira el seu drama personal d'exili i de fracàs, convertint l'aflicció en tendresa i la solitud en abandó creatiu sinó que, de manera paral·lela, inverteix un drama ontològic més general que el turmenta des de la seva joventut, i que està al cor de la seva meditació sobre Joana d'Arc: l'exili i el fracàs de les ànimes condemnades. En una intuïció sorprenent, Péguy fa de la condemna de les ànimes un exili i un fracàs de Déu.”

“Per evitar-ho, Déu es veu obligat a esperar en el pecador com el pecador espera en Déu. Déu s'avança fins i tot en l'esperança. Aquí, com en l'amor i en totes les altres coses, Déu té la iniciativa, dona l'exemple. No il·lustra això, d'altra banda, l'amor més perfecte, on qui estima passa a dependre de l'estimat i compta amb l'estimat? Déu compta amb el pecador, tremola per ell,

amb l'espera que corregeixi el seu camí i, com el fill pròdig, retorni als seus braços.”

“No menys fecunda és una antropologia que descarta tota temptació maniquea i fa de l'home un conjunt on el cos i l'ànima *simbolitzen* (que etimològicament vol dir: s'uneixen) i no *diabolitzen* (que voldria dir que es divideixen, o se separen). En una imatge captivadora que troba eco en altres imatges a *Eva*, Péguy compara el cos i l'ànima amb dues mans unides en la pregària o dos canells lligats pel pecat.

Tant en un cas com l'altre, corren la mateixa sort. “

“El misteri central del cristianisme és l'Encarnació. Déu s'ha fet veritablement home perquè l'home sigui veritablement fet Déu, segons la dita tradicional dels Pares de l'Església. Tot menyspreu de la carn, tot odi a allò que és temporal és una abominació perquè és menysprear i detestar la condició real que el Verb va assumir per salvar-la. Tant va estimar Déu el món, i no només les ànimes sinó també els cossos, la Terra, la Creació... que va donar el seu Fill per ells.”

ANUNCIAR EL KERIGMA

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Aquest escrit conté una xerrada adreçada als candidats a diaques permanents de les diòcesis de Terrassa, Sant Feliu i Barcelona, celebrada a la Facultat de Teologia.

Comencem amb una anècdota: fa uns anys un seminarista, que estava a punt d'ordenar-se, va preguntar a mossèn Rodríguez Ressina, un gran professor de Metafísica:

“Mossèn, que m’aconsella per a la pastoral?”

I el mossèn li va respondre:

“Sobre todo, no me haga destrozos.”

Consell molt pertinent, perquè quan hom arriba a una comunitat té la temptació de canviar-ho tot, i inventar, sense respectar allò que existia.

Per a l’anunci de la Bona Notícia, l’evangelització, la comunicació de la fe, cal no precipitar-se i s’han de tenir en compte alguns criteris bàsics.

1) La fe es contagia com la grip.

Igual que la pau i l’alegria, per tant, cal tenir-la. Per transmetre alegria, se n’ha de tenir.

2) Qui evangelitza és una comunitat que s’estima.

Per tant, cal evitar les dissensions i les baralles, s’ha de tenir “bon rotllo”, ésser amables i acollidors i, sobretot, “no espantar el personal”. Molts cristians s’han separat de l’Església pel mal tracte rebut o per trobar ambients massa encarcerats.

3) Què fer en la pastoral?

Es poden fer Sopars Alpha, grups de reflexió, catequesi d’adults, Recessos d’Emaús, pregàries de Taizé... Però això no és el més important. Cal escoltar la

realitat i estirar els fils. L’Esperit Sant ja insinua el que es pot fer, si l’escoltes. Les planificacions i els projectes no solen funcionar i tenen el perill d’imposar els meus desigs. Ah! Tenir les esglésies obertes és un gran servei per al qui cerca un espai de pau i de silenci.

4) Les celebracions poden ser evangelitzadores.

Si es fan bé, amb cura i devoció. Per això, cal preparar bé el sermó, que no ha de durar més de cinc o sis minuts, cuidar els cants perquè siguin bells i amb contingut, ésser amable i proper a la gent, atent i acollidor amb els nous i, sobretot, el qui presideix ha de resar, celebrar amb devoció. Amb tot, les celebracions han de ser senzilles i sòbries.

5) És bàsica la formació espiritual dels evangelitzadors.

Com deia monsenyor Carriquiry¹:

“L’element central en la transmissió de la fe és la fe dels propis cristians, per tant, el primer element és la conversió dels subjectes de la transmissió, i això passa per l’encontre personal amb el Crist i l’arrelament en una comunitat cristiana.”

L’Església en sortida que preconitza el papa Francesc es realitza a la feina, a la família, a l’escola, amb els amics. I els qui evangelitzen són els laics. La millor forma-

1. Sotsecretari del Pontifici Consell per als Laics. En una conferència pronunciada a Terrassa el 2005.

ció són els exercicis espirituals, en grup o a la vida diària, els recessos, l'acompanyament personal... La qüestió fonamental és posar l'agent de pastoral en contacte personal amb Jesús. Qui fa créixer les persones és Jesús; en aquest sentit, la lectura meditada i sovintejada de l'evangeli és la millor formació.

Com deia Mariola López, religiosa del Sagrat Cor: "No es tracta de fer moltes coses, sinó d'irradiar". I per irradiar, s'ha d'estar irradiat.

6) Models d'evangelització.

L'evangeli ens regala força textos on es descriu el procés d'evangelització. Vegem-ne alguns:

- La visitació de Maria a Elisabet (Lc 1,39). Maria acaba de rebre l'anunci de l'àngel i amb ell l'Esperit Sant. De seguida s'encamina a veure la seva cosina i, en veure-la, una simple salutació fa saltar d'alegria les entranyes d'Elisabet. Una simple salutació, però plena de l'Esperit Sant, és capaç d'evangelitzar, d'alegrar el cor dels qui ens envolten.

- Els deixebles de Joan (Jn 1,35). En passar Jesús, Joan Baptista diu: "Mireu l'Anyell de Déu", i els dos deixebles de Joan segueixen Jesús i li pregunten: "On t'estàs? Quin és el lloc de la teva Presència? – "Veniu i ho veureu"... I estigueren amb ell tot el dia... Com devia ser aquella estada amb Jesús, que els dos deixebles, entusiasmats, surten corrents a explicar-ho als altres? Aquí hi ha l'evangelització, però prèviament hi ha la llarga estada amb Jesús.

- Els deixebles d'Emaús (Lc 24,13). Els dos deixebles que marxen decebutos de Jerusalem i es troben Jesús ressuscitat que els acompanya i els escolta, els explica l'Escriptura i parteix el pa amb ells... "No s'abusava el nostre cor quan ens explicava les Escripures?" L'experiència d'estar amb Jesús, escoltar-lo i sopar amb Ell, fa que corrin a explicar-ho als deixebles. De nou, un veritable encontre amb Jesús fa que, entusiasmats, correm a comunicar-ho.

Quan parlem de Jesús, els que escolten han de poder dir: "aquest coneix Jesús". No es pot parlar de Jesús sense entu-

siasme. L'evangelització depèn de la intimitat i coneixement de Jesús dels agents de pastoral. Per això, és prèvia la conversió pastoral², el canvi de mentalitat que transformi el nostre cor i faci que la nostra mirada sigui com la de Jesús. Tal com diu el cardenal Martini referint-se a la moral del Nou Testament:

*“...Existe un primer nivel de la moral que habla de lo lícito y de lo ilícito. Un segundo nivel, más maduro, es el de la moral del deber, el de cómo responder a los derechos del otro, cómo edificar una sociedad más justa... Pero la moral del Nuevo Testamento es bastante más elevada aún, porque se atiene a lo que es bello. La moral evangélica habla de lo que es radiante, de lo que hace feliz, de lo que vuelve a la vida plena y fecunda. Es la moral del Espíritu, y es por consiguiente fruto...”*³

7) El canvi de mentalitat.

El primer element del canvi de mentalitat que hem de fer és que l'Amor de Déu, transparentat en Jesús, és gratuït. No ens guanyem l'amor de Déu amb les nostres obres. L'amor de Déu és incondicional i ha vingut a buscar els pecadors, no els justos (Mc 2,17). Això ho afirmem des del Concili de Trento (1547):

*“...Si alguno dijere que el hombre puede justificarse delante de Dios por sus obras que se realizan por las fuerzas de la humana naturaleza o por la doctrina de la Ley, sin la gracia divina por Cristo Jesús, sea anatema...”*⁴

2. El recent document del Sínode (oct 2024): *Per una Església sinodal: comunió, participació i missió*, ho remarca a l'inici als números 5, 6 i 11.

3. CARLO MARÍA MARTINI, *El fruto del Espíritu en la vida cotidiana*, Ed. Verbo Divino 1999, p. 15.

4. Cànon sobre la Justificació nº1. Cf: E.DENZIGER, *El Magisterio de la Iglesia 811*, Ed.

No és la coherència moral o la virtut allò primer que s'ha de predicar, sinó l'amor incondicional i la sobreabundància del do de Jesús. Ho veiem a bastament en l'escena de Zaqueu (Lc 19), Mateu (Mc 2,13), el fill pròdig (Lc 15), els obrers d'última hora (Mt 20), l'esmorzar vora el llac (Jn 21), la multiplicació dels pans, les noces de Canà, els sopars de Jesús amb els pecadors, el Bon lladre (Lc 23,42)⁵. Aquest és el nucli de la Bona Notícia de l'Evangeli, la troballa del tresor (Mt 13,44).

8) L'essencial és posseir l'Esperit Sant.

Deia sant Serafí de Sarov: “Posa l'Esperit Sant en el teu cor, i al teu voltant es convertiran a milers”; i sant Francesc d'Assís, al fragment més essencial de la seva Regla diu: “...El frares, per sobre de totes les coses, han de desitjar de tenir l'Esperit del Senyor i la seva santa operació...”⁶

Per tant, no es tracta de fer moltes activitats o reunions, l'essencial és deixar-se habitar per l'Esperit Sant. Tal com diu la primera carta als Corintis 13:

“...Si jo parlés els llenguatges dels homes i dels àngels... Si tingués tanta fe que fos capaç de moure muntanyes... Si repartís tots els meus bens als pobres..., però no estimés, de res no em serviria.

L'amor és pacient, és bondados..., no s'irrita ni es venja...; tot ho excusa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta...”

I els signes que permeten reconèixer una persona plena de l'Esperit, ens ho indica de forma molt clara sant Pau a Gàlates 5,22:

“...El fruit de l'Esperit és: Amor, goig, pau, paciència, benvolença, bondat, fidelitat, dolcesa i domini d'un mateix...”

De manera que l'experiència de la dolcesa, ens fa dolços; l'experiència de la bondat ens fa bondadosos; l'experiència

Herder 1955.

5. Cf. El nostre article *L'Amor no es mereix*, a Catalunya Franciscana 252, p. 50.

6. 2 Regla 10,8.

de la joia, ens fa joiuosos... Tal com diu Silvà del mont Athos⁷:

"...Espíritu Santo, eres dulce a mi alma. No se te puede describir, pero el alma conoce tu llegada y tú das paz al espíritu y dulzura al corazón..."

Una comunitat o una persona irradiant Esperit Sant és qui evangelitza. Per tant, tot l'esforç s'ha de posar en la transformació evangèlica de la comunitat i de la meva persona.

9) Com es fa aquesta transformació?

Evidentment és obra de l'Esperit. Però nosaltres podem posar alguns mitjans.

- En primer lloc, els exercicis espirituals o el recés. Dedicar llargues estones a la solitud i al silenci en oració és un mitjà privilegiat per entrar en contacte personal amb el Senyor Ressuscitat, que és qui de debò ens transforma.

- La litúrgia dominical ben celebrada. L'escolta atenta de les lectures bíbliques i la presència real del Senyor Jesús.

7. Els escrits de Silvà estan editats en castellà per Ediciones Encuentro i en català per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

- La formació permanent espiritual i no sols teòrica.

- La pregària personal. La lectura lenta, meditada de l'evangeli, a poc a poc, ens canvia la mentalitat i la mirada, fent-les més properes a les de Jesús.

- El diàleg sincer amb un acompanyant espiritual que tingui experiència.

- L'art, la bona literatura, la música són una bona font d'espiritualitat. La bellesa és un camí cap a Déu⁸.

10) Principals canvis de mentalitat.

- L'evangelització és una tasca lenta. Ja ho deia Pau VI en *l'Evangelii Nuntiandi* al 1975. No s'han de buscar resultats immediats. Jesús, quan parla de la dinàmica del Regne de Déu, explica les paràboles del creixement. Així com no es pot forçar el creixement d'una planta, no es pot forçar el creixement de les persones.

- No depèn de nosaltres. Recordem la paràbola de la llavor que creix tota sola (Mc

8. Cf: *Les fonts de l'espiritualitat. Viure en l'Esperit*. <https://caputxins.cat/wp-content/uploads/2022/09/8-Les-fonts-de-lespiritualitat.pdf>

4,26). El pagès remou la terra, planta la llavor, rega i se'n va a dormir. I "sense que ell sàpiga com" la llavor germina i creix. La creixença de la fe en les persones no depèn de nosaltres, és l'Esperit qui fa créixer.

- S'ha de fer des de la humilitat. Jesús envia els seus a anunciar la Bona Nova "sense bossa ni sarró ni dues túniques", des de la feblesa, per deixar-se acollir i així fer brollar la bondat que hi ha dins de la gent. El cardenal Tolentino, en una recent conferència a la facultat de Teologia, ho deia:

"...Hacer teología es ponerse en camino en la tierra y pedir hospitalidad... La teología en salida es humilde..."⁹

- No voler ser el més important, com Jaume i Joan (Mc 9,33). No protagonisme, creure's indispensable. L'agent de pastoral fa créixer els altres, delega, comparteix en equip, perquè som iguals. És molt bo fer assemblees periòdiques de la comunitat.

- El Regne de Déu creix a partir d'allò petit, insignificant. Som el petit ramat de Jesús, no pretenguem ésser molts. Cal tenir sabor, ésser salats, no ser molts.

- No cal fer el bé "perquè es noti". El testimoni no consisteix en què ens vegin. El Senyor recomana fer el bé en secret (Mt 6).

- No sintonitzar amb l'estil de Joan Baptista: "La destal ja és a punt per tallar el tronc del qui no doni fruits de conversió" (Mt 3,10). Hem de viure amb l'estil de Jesús: "No trencarà la canya que s'esberla, ni apagarà la flama del ble que vacil·la" (Mt 12,20).

- Tots som febles i necessitats de salvació. Cf. La paràbola del fariseu i el publicà (Lc 18,9). Aquí Jesús lloa el qui reconeix la seva misèria i suplica enfront del qui es creu bo per complir els mana-

9. JOSÉ TOLENTINO DE MENDOZA, *¿Qué teología para nuestro tiempo?*, Revista Catalana de Teologia 49/1 (2024) 9-14.

ments, i amb dret de criticar el qui no és com ell.

- Jesús anul·la el mèrit, posant com a model de deixeble un infant, que no sap, que no pot, que tot ho demana i..., oh meravella!, no pot complir la Llei¹⁰.

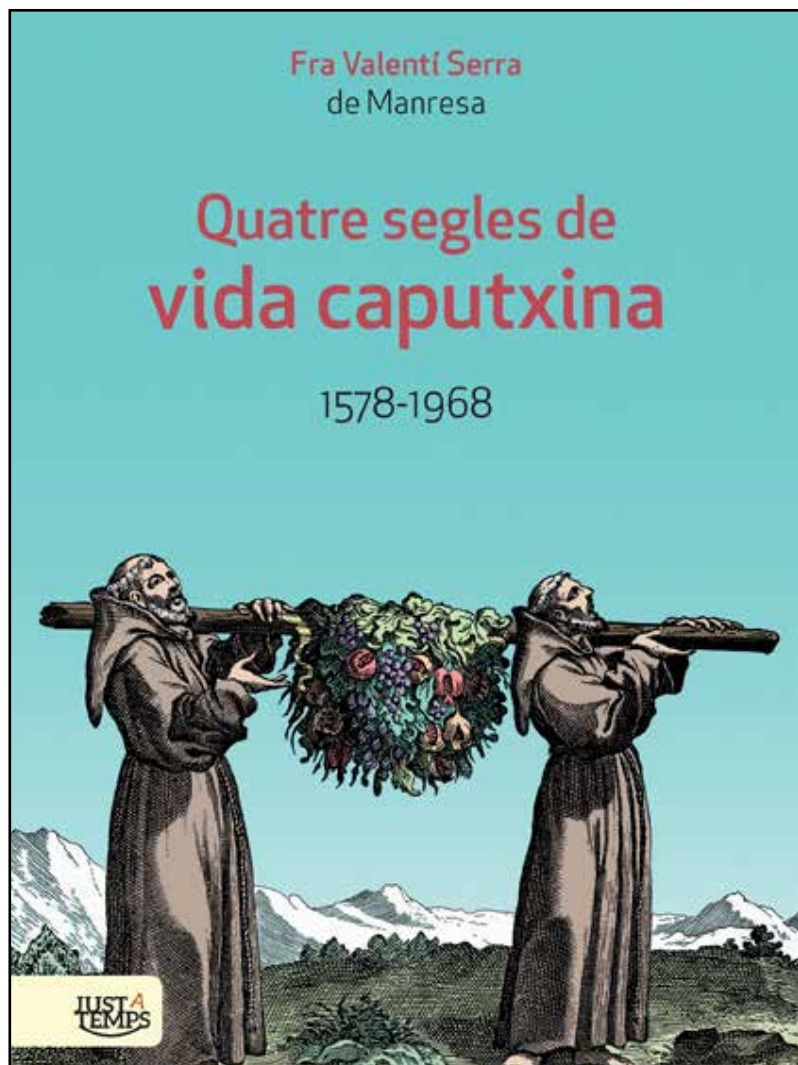
11) Conclusió.

La creixença de la fe és una tasca lenta i delicada. L'assignatura prèvia i fonamental de cara a l'evangelització és la pròpia transformació dels agents de pastoral i de la comunitat, per poder irradiar la presència de l'Esperit Sant en nosaltres, que és qui evangelitza.

10. W. EGGER, *paidion* a Diccionario Exegético del NT, vol. II, columna 680, Sígueme, Salamanca 1998.

ELS FRARES CAPUTXINS A CATALUNYA: CRÒNICA D'UNA LLARGA PRESÈNCIA RELIGIOSA I CULTURAL

JOAN FERRER I COSTA

QUATRE SEGLES DE VIDA CAPUTXINA (1578-1968)

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA
EDICIONS MORERA, COL. JUST A TEMPS, BARCELONA 2025.

Fra Valentí Serra de Manresa, historiador erudit i divulgador poli-facètic de la vida i les tradicions relacionades amb els frares caputxins catalans, acaba de publicar un llibre de síntesi preciós que porta per títol *Quatre segles de vida caputxina 1578-1968* (Barcelona: Edicions Morera 2025; 250 pàgines).

L'obra enceta la col·lecció "Just a temps" i presenta una panoràmica històrica de la vida religiosa caputxina des de l'arribada dels frares caputxins a Catalunya l'any 1578 fins a l'any 1968, com qui diu l'endemà del Vaticà II, quan es van promulgar les constitucions

que havien de regir la vida dels frares després del concili. Els darrers seixanta anys —aquells en què hem viscut nosaltres— pertanyen a un temps obert que no és inclòs dins d'aquesta obra.

Ens trobem davant d'un llibre excel·lent, distribuït en quinze capítols, una nota de cloenda, un glossari i la bibliografia essencial (aquest llibre es presenta sense notes perquè les fonts manuscrites i obres que fonamenten el treball de fra Valentí es troben perfectament documentats en els gruixuts volums publicats per l'autor des del 1996 fins al 2014). Aquest estudi és especialment atractiu perquè conté la reproducció de gran qualitat de gravats, mapes i fotografies antigues que complementen de manera magnífica la història narrada.

En el cor de les inquietuds culturals i religioses del segle XVI, neix a la regió italiana de les Marques la reforma dels framenors, els homes que van voler seguir la vida i l'ensenyament de sant Francesc d'Assís. Els primers caputxins –dits així per la caputxa amb punta i de forma piramidal que va caracteritzar l'hàbit dels religiosos– eren homes que es van proposar viure de manera radical la Regla i el Testament de sant Francesc. Aquesta inquietud espiritual es va propagar per diversos indrets d'Europa, però el rei d'Espanya Felip II s'oposà a la presència del nou orde en els territoris que governava. L'obstinació evangèlica dels primers frares, però, va vèncer la prohibició del monarca. El lema de la vida caputxina es trobava a la llinda dels convents: *Congregavit nos in unum Christi amor* ('L'amor de Crist ens ha congregat en un'). Els primers frares eren d'origen castellà o italià, fet que va fer, que durant els primers anys no tinguessin prou agilitat per a poder predicar en la llengua del nostre país, però els religiosos es van fer estimar de seguida perquè s'oferien per a assistir la gent en moments d'angúnies extremes: assistència als malalts en temps de pestes i als soldats en èpoques de guerres. En aquest context, fra Arcàngel d'Alarcón –introdutor de la vida

caputxina a Catalunya– va fundar el protoconvent de Sarrià l'any 1578 (*"en una pequeña iglesia con una pobre casa en la parrochia de Sarriá, a media lengua de Barcelona"*, segons la narració de fra Miquel de Valladolid, primer cronista).

El llibre és molt ric en anècdotes –què en seria, de la mare història, si no fos per la tieta anècdota! (frase que s'atribueix a Salvador Espriu)– com la del frare que, per fer lloc a la sala on s'exposaven els cossos momificats del convent de Montcalvari a Barcelona –la tradició de les mòmies en exposició venia dels caputxins italians–, va agafar un tràmec i va trinxar les mòmies (així ho explica el cronista fra Miquel de Valladolid).

La vida religiosa caputxina en terres catalanes va atreure molta gent. Així, a principi del segle XVIII, hi havia 25 convents i 515 religiosos (d'aquests, 128 tenien la patent de predicador, 168 eren simples sacerdots, 76 eren estudiants i 143 eren llecs). I què feien aquests frares en els seus convents? Un manuscrit descobert per fra Valentí Serra diu: "Quatre coses s'han de fer en la celda, que són, primer: orar, ço és vocal o mentalment dient ses devocions; segon: treballar, ço és, llegir llibres espirituals i a propòsit per a son esperit –tancant la finestra un rato quan se troba cosa d'esperit–, o escriure coses de devoció o d'ensenyança, cosir o altres exercicis de mans que sien de profit, i no pas coses curioses com són reliquiaries o altres coses per a donar a seculars, per què se'n segueixen grandíssims inconvenients." Els temps –som a la Catalunya setcentista– van portar també problemes en la vida dels religiosos: la moda del tabac en pols per a ensumar –el rapè– i la xocolata... En el llibre hi descobrim que les trufes o patates –tan populars que són en el nostre temps– no van començar a ser

menjades pels frares (i segurament per tothom) –concretament en el convent de Martorell– fins a partir del 1812, a resultes de l'escassetat d'aliments que va provocar l'ocupació napoleònica.

La història ha estat també molt cruel amb la vida religiosa, que va ser suprimida per decret l'any 1835. Els frares es van trobar d'avui per l'endemà sense casa ni manera de viure. Les cròniques de l'època en donen un testimoni punyent: *“Desde la frontera española a Italia vivimos pidendo limosna, para la que nos dirigíamos especialmente a los párrocos en cuya casa pernoctábamos y comíamos; y aunque todos los párrocos menos uno, nos trataron bien, el viaje resultó pesado y miserable.”*

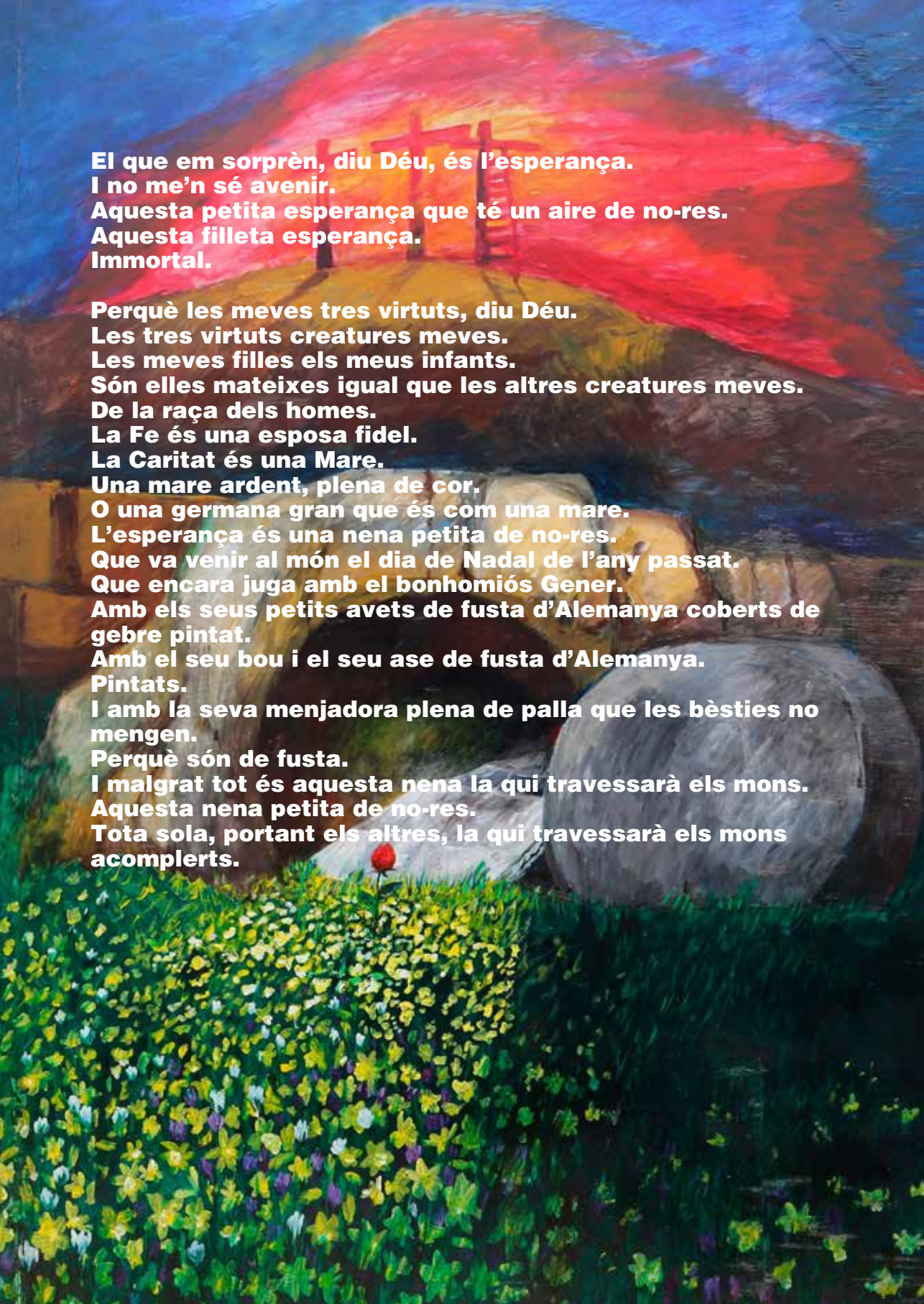
La represa de la vida caputxina a Catalunya va ser una tasca molt difícil. Tot (re)començà quan es va obtenir l'autorització per a establir a Arenys de Mar una casa de missions per a Mesopotàmia (!). Aquesta casa era la de la família de fra Joan Baptista Pruna. La província religiosa caputxina de Catalunya no fou restaurada fins a l'any 1900. La presència cultural dels frares en el cor de la cultura catalana fou molt significativa durant les primeres dècades del segle XX: Joaquim Ruyra, Jaume Bofill i Mates, Josep Carner i Maria-Antònia Salvà es trobaven molt a prop de l'experiència caputxina.

La història del segle XX ha estat molt cruel. Els frares van patir una dramàtica persecució durant la guerra civil espanyola. Les consignes eren clares: *“La clase obrera ha resuelto el problema de la Iglesia sencillamente no dejando en pie ni una siquiera”* (A. Nin, agost de 1936). A Catalunya van morir trenta religiosos caputxins assassinats *in odium fidei*. La represa de la vida després de la guerra civil va ser també difícil. L'any 1966 es produïren els fets de l'anome-

nada “caputxinada”, que esdevindria un símbol del que havia de ser el llarg final de la dictadura franquista.

El llibre es clou amb uns capítols de gran interès dedicats a les missions caputxines a ultramar: Trinitat i Guaiana, Mesopotàmia i Caquetà-Putumayo-Amazones van ser territoris on els frares caputxins catalans es van fer presents i van donar testimoni de vida evangèlica. Un altre capítol presenta les característiques de la predicació caputxina. És molt interessant la carta de l'any 1718 adreçada al guardià del convent de Mataró: “lo parlar castellà, *etiam* en lo púlpit, en Catalunya no és gens ni a glòria de Déu, ni salvació de cap ànima, sinó una pura vanitat o vanaglòria de l'orador, cosa tan estranya d'una tan santa religió caputxina.” El capítol 14 és dedicat a presentar breument la història de les clarisses-caputxines a Catalunya, branca femenina de l'espiritualitat caputxina. El darrer capítol del volum és dedicat a la cultura popular. Cal dir que fra Valentí és un gran comunicador que ja fa una colla d'anys ha anat divulgant en llibres que han estat molt ben acollits l'horticultura i la gastronomia “a la caputxina”, així com les tradicions remeieres dels frares catalans. En temps con els nostres, aquesta manera de viure i de menjar senzilla i ecològica, i també de guarir moltes coses de manera natural és profundament apreciada per moltes persones.

En conjunt, cal agrair molt i molt a fra Valentí Serra que, en la celebració dels cinc-cents anys de l' inici de la vida caputxina, hagi ofert a la cultura catalana aquest volum de síntesi, bellament il·lustrat, sobre la història i la vida del frares caputxins, presents a Catalunya des del 1578. Ser caputxí és una manera molt atractiva de viure l'Evangeli de Jesús. Aquestes pàgines ho demostren.

A painting of a landscape. The sky is a vibrant, textured red and orange, suggesting a sunset or sunrise. In the middle ground, there is a wooden gate with a ladder leaning against it, set on a path that leads towards the viewer. The foreground is filled with a dense field of small, colorful flowers in shades of yellow, green, and purple. The overall style is expressive and somewhat abstract, with visible brushstrokes and a rich color palette.

**El que em sorprèn, diu Déu, és l'esperança.
I no me'n sé avenir.
Aquesta petita esperança que té un aire de no-res.
Aquesta filleta esperança.
Immortal.**

**Perquè les meves tres virtuts, diu Déu.
Les tres virtuts creatures meves.
Les meves filles els meus infants.
Són elles mateixes igual que les altres creatures meves.
De la raça dels homes.
La Fe és una esposa fidel.
La Caritat és una Mare.
Una mare ardent, plena de cor.
O una germana gran que és com una mare.
L'esperança és una nena petita de no-res.
Que va venir al món el dia de Nadal de l'any passat.
Que encara juga amb el bonhomíós Gener.
Amb els seus petits avets de fusta d'Alemanya coberts de
gebre pintat.
Amb el seu bou i el seu ase de fusta d'Alemanya.
Pintats.
I amb la seva menjadora plena de palla que les bèsties no
mengen.
Perquè són de fusta.
I malgrat tot és aquesta nena la qui travessarà els mons.
Aquesta nena petita de no-res.
Tota sola, portant els altres, la qui travessarà els mons
acomplerts.**

**«...Si no torneu a ser com els infants,
no entrareu pas al Regne del cel»**

(Mt 18,3)